

ŽIVOT

KULTURNÉ – SOCIALNÍ ČASOPIS

GRUDZIEŃ - DECEMBER - PROSINEC 1962 NR 12 CENA 1 ZŁ

VESELÉ VIANOCE

PRAJE

REDAKCIA

VIANOCE — ožívajú v našej pamäti staré poverčivé zvyky, ktorími sú opradené tieto sviatky a najmä Štedrý večer.

Pripomeňme si niektoré zo všeobecne známych.

Niekde obvádzajú štendrovečerný stôl reťazou alebo povrazom, aby sa celý rok dralo gázdovstvo spolu, inde nesmie gazdina vstať od štendrovečerného stola, musí dobre sedieť, aby aj kvočky na jar dobre sedeli na vajciach, niekde dávajú v tento deň sliepkam zrno do kruhu, aby neroznášali vajcia a najrozšírenejšie je zvyk dávať domácim zvieratám odrobinky zo štendrovečerného stola, aby dávali po celý rok dobrý úžitok. Niektoré až dnes miešajú za štendrovečerným stolom „osudie“ v podobe rozkravania jablk, lúpania orechov, zhasinania sviečky a pod., aby „zistili“, či ešte do roka dožijú. Podobných povier, spojených s vianočnými sviatkami, je však oveľa viac.

Kde možno hľadať pôvod tejto siete povier, ktorými je Štedrý večer takto opradený? Odpoveď nenájdeme v dnešku, ale treba za ňou siahnuť do ďalekej minulosti.

Zimný slnovrat, čas, v ktorom Slnko ako by znova nastupovalo na cestu oživenia prírody, nadobudol v mysleni prvobytných roľníkov veľký význam. Podobne veľký význam pripisovali Iudia, ktorí sa

začali zaoberať poľnohospodárstvom, aj samému Slnku. Tak ako mnoho iných javov, aj Slnko odrazili prvobytní Iudia vo svojom vedomí fantastickým spôsobom. Slnko sa stalo v ich predstavách bohom, ktorého osud spojili s cyklom ročných období. Deň zimného slnovratu sa stal dňom narodenia boha Slnka.

Pohanská mytológia poznala mnohých bohov, či legendárnych hrđanov, ktorých Iudia obdarili vo svojich predstavách pozemským životom. Tento pozemský život pripísali aj bohom Slnka. Nepríklad boh Mitra ktorého kult pochádza z Perzie a bol už v čase jestvovania kresťanstva rozšírený najmä v rímskej armáde, bol takým slnečným bohom, ktorý podľa legendy v Iudskej podobe prišiel na zem, aby zachránil Iudí pred hnevom zlého boha Arimana. Boh Mitra sa „narodil“ záhračne na brehu rieky z kamene a zimný slnovrat bol zasvätený jeho zrodu.

Vo svojej všeobecnej podobe bol však kult slnečných bohov nielen kultom bohov narodených, ale aj tripiacich, umierajúcich (v čase jarnej rovnodennosti) a vstávajúcich z mŕtvych. Takýmito bohmi boli: Marduk v Babylone, Dziris v Egypte, Attis vo Frigii, Adonis v Malej Azii a pod. Príchod týchto bohov na svet nebol o nič menej záhračný

ako príchod Mitrov. Podľa legendy sa tito bohovia rodili z bohorodičiek panien.

Kresťanské náboženstvo prevzalo z pohanskej mytológie na vytvorenie svojho obrazu o mesiášovi práve pohanské kulty narodených, tripiacich, umierajúcich a vzkriseňých bohov. No nie len to. Kresťanstvo prevzalo z pohanských slnečných kultov, konkrétnie z mitraizmu, aj deň svätenia záhračného narodenia Ježiša Krista — 25. decembra, deň zimného slnovratu.

Zimný slnovrat mal v predstavách pohanov svoj magický a tajomný zmysel. Bol naplnený rôznymi čarami, ktoré robili Iudia pre zabezpečenie úspechu v novom nastávajúcom poľnohospodárskom roku. Takým bol zimný slnovrat aj u Slovanov. A ešte aj dnes u nás je Štedrý večer a celé vianočné sviatky, zasvätené legendárному kresťanskému mesiášovi, plné pohanských zvykov a rôznych povier.

Formujúce sa kresťanské náboženstvo, aby prispôsobilo obraz svojho mesiáša predstavám, na aké boli zvyknutí pohania, vstupujúci do kresťanských obcí, použilo na vytvorenie tohto obrazu jasvujúcu už látku z legiend o pohanských bohoch. Tak je to napríklad so zvestovaním anjela Márii, že sa jej narodí boží syn. Takéto zvestovanie bolo známe v náboženských legen-

dach už pred vznikom kresťanstva. Podľa egyptskej legendy boh Thov zvestoval matke cisára Amenhotepa III., že sa jej narodí syn. Ten istý moment je známy aj v Starom zákone, z ktorého kresťanstvo mnohé prebralo (v Knihe sudcov, XII, 2-5 sa hovorí o anjelskom zvestovaní narodenia Samsona). Podobne sa môžeme stretnúť v pohanskej mytológii aj s prenasledovaním zábrane narodeného božieho syna. Azda najzároveňou ľahoda medzi kresťanským rozprávaním o prenasledovaní malého Ježiška Herodesom a medzi legendou o indickom bohovi Krišnovi. Dávno pred vznikom kresťanstva jestovala v Indii legenda o narodení boha Krišnu z pozemskej panny. Táto legenda hovorí, ako kráľ Kans, prenasledujúci Krišnu, dal príkaz svojim vojakom, aby pozabíjali všetkých chlapcov vo veku jedného roka, aby mal istotu, že bude zničený a Krišna. No Krišnu zachránil útekom na druhý breh rieky Džamnu, kde sa uchýlil medzi pastiermi a pretože zábračne vyrástol hneď asi na desaťročného, keď prišli vojaci Kansovi, nepoznali v ňom hľadanú obef. Podobne, ako uteká na oslovi svätá rodina do Egypta podľa kresťanskej legendy, utekala podľa egyptskej legendy, tiež na oslovi pohyňa Izida so svojím synom Horom pred nepriateľmi.

OBRADY PLENUM KC KPZR

Nad sposobem najlepszego wykorzystania możliwości tkwiących w gospodarce socjalistycznej — obradowałi listopadowe Plenum Komitetu Centralnego KPZR.

W obradach uczestniczyli członkowie i kandydaci KC, Centralnej Komisji Rewizyjnej, przedstawiciele organizacji naukowo-technicznych oraz przodujący robotnicy i kołchoznicy.

Referat o rozwoju gospodarki ZSRR i partyjnym kierownictwie gospodarką narodową wygłosił N. S. Chruszczow stwierdzając m.in., że chodzi o polepszenie działalności gospodarczej, chodzi o taką organizacyjną przebudowę kierownictwa partyjnego w gospodarce narodowej, która zapewniaby jeszcze skuteczniejsze wcielenie w życie uchwał Partii.

W części referatu poświęconej konieczności stworzenia dla wszystkich krajów RWPG jednolitego organu planowania dla skoordynowania rozwoju ekonomicznych systemu socjalistycznego — Nikita Chruszczow stwierdził, że kraje socjalistyczne już dziś stanowią wielki przemysłowy ośrodek świata, dając w przybliżeniu 37% produkcji światowej.

Plenum — po szerokiej 5-dniowej dyskusji powięcione jednomyślną uchwałą w sprawie omawianych zagadnień. Uchwała stwierdza, że aby przewyciążyć braki i usprawnić system kierowania gospodarką narodową, należy przejść do tworzenia — kierowniczych organów Partii od najniższych do najwyższych, w oparciu o zasadę produkcyjną.

Plenum postanowiło:

- zatwierdzić opracowane przez Prezidium KC KPZR posunięcia w zakresie przebudowy partyjnego kierowania gospodarką narodową;

— uznać, iż niezbędna jest reorganizacja w oparciu o zasadę produkcyjną kierowniczych organów partyjnych;

— utworzyć na terenie obecnie istniejących krajów i obwodów dwie samodzielne organizacje partyjne — jedna zajmować się będzie przemysłem, budownictwem, transportem, druga zaś — rolnictwem;

— pożądane jest utworzenie w KC KPZR oraz w komitach centralnych Republik Związkowych Biur KC, ośrodków dla spraw kierowania produkcją przemysłową oraz produkcją rolną.

Plenum uznało również, że należy zreorganizować system kontroli ZSRR i utworzyć jednolity organ Komitet Kontroli Partyjno-Państwowej KC KPZR i Rady Ministrów ZSRR oraz odpowiednie organa terenowe.

Z POSIEDZENIA EGZEKUTYWY KW PZPR W KRAKOWIE

W czasie ostatniego posiedzenia Egzekutywy KW partii w Krakowie, której obradom przewodniczył Sekretarz KW J. Banak, zaznajomiła się z informacją na temat sytuacji wśród słowackiej mniejszości narodowej w pow. nowotarskim oraz z informacją o pracy krakowskiej rozgłośni Polskiego Radia. Jak wynika z informacji oraz z dyskusji stosunki na terenach zamieszkałych przez ludność słowacką są zadawalające. Zniki, sztucznie dawnej podsypane, wzajemne animozje między ludnością słowacką a polską, stopniowej poprawie ulega sytuacji gospodarcza, społeczna i kulturalna. W dyskusji podnosono jednak sprawy, które wymagają dalszej troski władz państwowych i partyjnych, zgodnie z właściwie rozumianą realizacją polityki narodowościowej.

W obydwu sprawach będących przedmiotem obrad Egzekutywy podjęta konkretne wnioski.

Na zakończenie posiedzenia — omawiano sprawy organizacyjne.

Ambasador CSRS O. Jeleń (z lewej) i wicemin. Kultury i Sztuki PRL K. Rusinek podpisali plan realizacji umowy o współpracy kulturalnej między PRL a CSRS na lata 1963—64.

PRZEMYSŁ

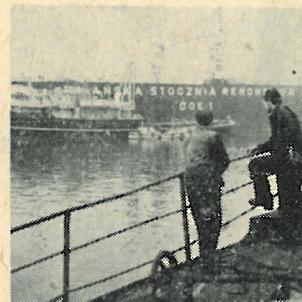
W listopadzie przebywała w Czechosłowacji 6-osobowa delegacja Ministerstwa Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego

PRL z wiceministrem tego resortu Janem Grudzińskim na czele.

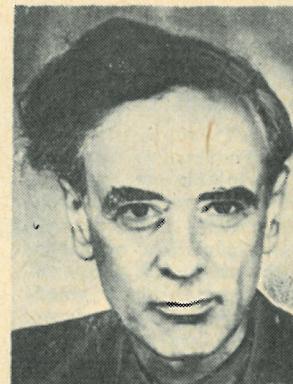
Członkowie polskiej delegacji przeprowadzili rozmowy w ministerstwie przemysłu lekkiego CSRS, któremu podlega większość zakładów czechosłowackiego przemysłu drzewnego, na temat dalszego zacieśnienia i pogłębienia trwającej już od połowy roku współpracy między obu resortami.

Obie strony uznały za niezbędną możliwie szybkie skoordynowanie poczynań w zakresie prac badawczych i konstrukcyjnych w dziedzinie przemysłu drzewnego i daty temu wyraz w opracowanym programie współpracy na rok 1963.

Polska delegacja przeprowadziła też podczas pobytu w Pradze rozmowy w ministerstwie przemysłu chemicznego CSRS w sprawie zapoczątkowania współpracy przemysłu celulozowego Polski i Czechosłowacji.

Stocznia Gdańska otrzymała pływający dok-kolos o długości 186 m. W doku tym można dokonywać remontu największych statków.

Radziecki uczeń prof. Lew Landau otrzymał tegoroczną nagrodę Nobla w dziedzinie fizyki teoretycznej.

W odległości kilkudziesięciu kilometrów od granicy polsko-radzieckiej rozpoczęcie się lada dzień na terenie ZSRR osuszanie 5 milionów hektarów polskich mokradeł. Czego nie dokonał przed 200 laty kanal księcia Ogińskiego, dokonają obecnie radzieccy inżynierowie, którzy rozpoczynają budowę nowego wielkiego kanalu Szczecina-Jasiołda, jako odcinka olbrzymiej trasy wodnej z Bałtyku do Morza Czarnego.

2

4. decembra t.r. konali sa slávnosti pri príležitosti tradičného sviatku baníkov — "Barburki". Ako každročne, konali sa početné akadémie, vynikajúcim zamestnancom baníctva boli odovzdané mnohé štátne vyznamenania, boli odovzdané do prevádzky nové výrobné podniky o.i., moderná uhoľná baňa „Jastrzębie“ v Rybnickom uholnom revíri. 3. t. m. konala sa v Zabru — jednom z najstarších stredisiek poľského baníctva — ústredná akadémia, na ktorej mal prejav Władysław Gomułka.

WSPÓŁPRACA POLSKA — CSRS

TURYSTYKA

Rośnie liczba odwiedzających nasz kraj turystów z CSRS. W tym roku punkt graniczny w Kudowie przekroczyło już ok. 110 tys. naszych południowych sąsiadów.

W samej tylko objętej konwencją strefie Karkonoszy w br. przebywało już 27 tys. Czechosłowaków.

JABLONEX DLA PAŃ

Grudzień w „Jubilerze“ pod znakiem karnawału — oto hasło, pod jakim pracować będą placówki tej Centrali w nadchodzącym miesiącu.

Pełnym pokryciem dla tego hasła jest ok. milion sztuk sztucznej biżuterii, sprowadzonej przez „Jablonek“. Są to różmałe kolie, paski brylantowe klipy wiszące, klipy do sukienek, bransolety itp. Ozdoby te ukazują się w sprzedaży pod koniec pierwszej

dekady grudnia we wszystkich, tj. ponad 140 sklepach „Jubilera“ na terenie całego kraju.

Nasze panie będą więc mogły dużo łatwiej niż w ub. roku, zdobyć nezbendoną oprawę do balowych toalet.

TEATR

W niedzielę 25.XI.br. w Teatrze Polskim we Wrocławiu odbył się spektakl sztuki Milana Kundery „Posiadacze kluczy“ którym zespół Narodnego Divadla z Pragi zainaugurował swe występy w Polsce. Przedstawienie, które odbyło się przy wypełnionej do ostatniego miejsca widowni, wzbudziło wielkie zainteresowanie publiczności.

Publikność wielokrotnie nagradzała oklaskami doskonałą gęzę wybitnych artystów czechosłowackich.

Aktorzy otrzymali liczne wiązanki i kosze kwiatów. Od 27 listopada Narodni Divadło występowało w Warszawie.

ZWIĄZKI ZAWODOWE

Najbardziej masowa organizacja klasy robotniczej i ogółu pracujących w Polsce. Nabierają z każdym rokiem coraz większego znaczenia i cech masowości.

Na początku 1945 roku liczba członków Związków Zawodowych wynosiła przeszło 500 tysięcy a na koniec tego roku już prawie 1.292 tysięce.

Rok następny przynosi gwałtowny wzrost liczności Związków Zawodowych do 2.273 tysięcy osób.

W dwa lata później ilość członków sięga już 3.567 tysięcy, tj. przeszło 87% ogółu zatrudnionych w dziedzinach gospodarczych i społecznych, objętych Związkami Zawodowymi.

W latach następnych, w warunkach wzrostu zatrudnienia wynikającego z realizacji planu 6-letniego dokonuje się dalszy wzrost. I tak:

w 1950 r.	4.240 tysięcy
w 1955 r.	4.901 tysięcy
w 1957 r.	5.266 tysięcy
w 1958 r.	5.466 tysięcy

Na koniec ubiegłego roku Związki Zawodowe zrzeszały już 6.405 tysięcy tj. 95% ogółu zatrudnionych w zakładach, w których istnieją organizacje związkowe.

Obecnie na terenie Polski działają 32 Związki Zawodowe, działające w ponad 31 tysiącach zakładów. Najliczniejsze ze Związków są: Pracowników Handlu i Spółdzielczości zrzeszające ponad 687 tysięcy, Górników — przeszło 536 tysięcy i Metalowców — blisko 500 tysięcy członków.

Z DOMOVA A CUDZINY

Svetozárove plzenské pivo exportuje sa do 76 krajín.

V Mszczowé (varšavské vojvodstvo) vyrába sa stavebný materiál — Keramzyt, asín štýrikrát ľahší ako tehla, ktorý má dobré vlastnosti termoizolačné a pohlcujúce zvuk.

Jeszcze w tym roku zostaną zakończone dostawy polskich maszyn i urządzeń do budującej się obecnie huty szkła walcowanego w Indiach. Lokalizowana w Kalkucie huta, kompletnie wyposażona przez Polskę, zasortuje uruchomiona na początku przeszłego roku. Będzie ona produkować ok. 1,4 mln m. kw. szkła ornamentowego i zbrojonego znajdującej zastosowanie głównie w budownictwie.

Japonci začali výrobu najmenších na svete mikrotelevízorov o rozmeroch 12×12×19 cm. Cena 180 dolárov!

• Na jednom z londýnských predmetních bol vybudovaný nový most v dĺžke 860 metrov. Je zaujímavé, že ma samotné zapajajúce sa v zime elektrické ohrevanie, ktoré predchádza vytváraniu sa polodovice.

V pohorí Andy bol vybudovaný najdlhší tunel v Južnej Amerike, jeho dĺžka činí 10 km. Týmto tunelom bude pretekáť voda z horského jazera do rieky Rimac a Santa Eulalia umožňujúc zahájenie prevádzky elektrárne o výkonnosti 240 tisíc kilowatohodin ako aj zúrodní značnú časť územia púšt v Peru.

30. novembra t.r. Valné zhromaždenie SN jednolásne zvolilo U Thanta za generálneho tajomníka OSN na obdobie 5 rokov.

Dňa 4. decembra t.r. v Sjedzdom paláci v Prahe započal sa XII. Sjedz Komunistické strany Československa.

Prezident Juhoslávie J. Broz Tito s manželkou na pozvanie predsedu rady ministrov SSSR N. S. Chruščova navštívil Sovietsky sväz.

Oficiálna návštěva ministra M. Spychalského v SSSR. V decembri minister národné obrany Poľska M. Spychalski navštívil na pozvanie ministra obrany SSSR, maršala R. Malinovského Sovietsky sväz.

Dňa 5. decembra t.r. v OSN bolo oznámené, že Spojené štáty a Sovietsky sväz uzavreli dohodu v záležitosti koordinácie vysielania meteorologických sputníkov pre výškum zemského magnetického pôlu.

Vo Varšave pri Trase W-Z bol presunutý kostol zo 17. storocia o 21 metrov, v súvislosti s poširováním cesty.

8. decembra t.r. ukončilo sa I. zasedanie Vatikanského koncilu.

V decembri t.r. v Alžíri bola úradne zakázaná činnosť Alžírskej komunistickej strany.

Varšavu navštívilo známe pražské divadlo „Na Zábradlí“.

Na V. Kongrese odborového hnutia vo Varšave za predsedu Ústrednej rady odborov bol opäť zvolený Ignacy Łagowski-Sowiński.

• V sovietskych stredných školách bola zavedená výučba astronómie.

Sme zvyknutí, že naša práca je v podstate konaná — pod holým nebom, v továrenskych hálach po prípade v úrade. Sú však také povolania, ktorých vykonávanie nemestí sa v žiadnom z horuvedených rámco. Napríklad banícke povolanie. Baníci denno-denne fárajú pod zem a tam pracujú. Z hlbky zeme vyrývajú a dobývajú na svetlo denne čierne zlato, bežne pomenované uhlím.

Uhlí je jedným z hlavných pokladov našej krajiny. Používa sa nielen na kúrenie, ale aj ako surovina pre rôzne priemyselné odvetvia. Okrem toho je jedným z hodnotnejších exportných tovarov.

Z iného miesta je počuť výbuchy dynamitu. To výbušiny trhajú stenu. Sú však aj také miesta kde je nutné uhlí trhať ručne. A tak bezprestania...

Zdá sa, že pod zemou čas uteká rýchlejšie. Nováčkovi zostáva po takejto návštive bane chaotická motanica dojmov a obrovská batožina zážitkov. A predsa pre baníkov je to každodenný chlebíček. Avšak spomínam si, že pri niektoj v poradí návštive bani vychádzal som na povrch najrýchlejším výfahom, trčiac pod vozíkmi s uhlím. Samozrejme na vlastnú zodpovednosť a aby nebrzdil plán. Je možné zvyknúť si na baňu, viac — je možné do bane sa zaťubíť.

SLIEZSKO

Práca nad dobývaním uhlia je veľmi ťažka. Ťažka napriek tomu, že máme stále modernejšie bane, stále viac mechanizované spôsoby ťažby a dobývania. Naši baníci každý rok nešetriť námahu, pri ťažbe uhlia — viac, lacnejšie, rýchlejšie.

Spomínam si na svoj prvý pobyt v uholnej bani. Už na povrchu bane človek si uvedomuje svojskú odlišnosť tohto prostredia. Prostredia spojeného s vonkajším svetom reťazou vozíkov, ktoré neustále vyvážajú uhlí pre odberateľov. Pripravíme to mravenisko, v ktorom každý má svoje miesto, svojú účasť v procese neustálej, nepretržitej práce.

Ked mňa obliekali do baníckeho obleku, na hlavu mi dopasovali tvrdú prilbu, prestal som sa cítiť trúdom. Avšak neopustil mňa strach pred neznámym, pred tým čo čaká niekoľko metrov pod zemou. V takomto stave podpísal som v kancelárii bane úpis. V texte úpisu bolo napísané; že fáram pod zem na vlastnú zodpovednosť a že bába neberie za mňa žiadnu zodpovednosť!

Takto vybavený fyzicky a duševne stal som si do rady k výfahu. Spolu s davom iných baníkov zaujal som miesto v drôtenej klietke. Zvonček! Druhý, tretí a pád. Padá človek dolu rýchlosťou niekoľkých metrov na sekundu. Nemeniu rýchlosťou uteká človeku srdce niekde hore. Mihajú nejaké svetlá. Tlak v ušiach. A keď výfah zastáva zavedavosť opäť vŕtači nad strachom.

V podstate bane majú niekoľko vodorovných priestorov. Každý z nich má početné chodby. Na konci každej chodby uskutočňuje sa boj o uhlí. Chodbami na jednú a druhú stranu uháňajú malé lokomotívy, ťahajúc tam prázne vozíky a späť naplnené. Uhlí plynne nepretržitým prúdom. Takým istým rytmom vrie práca na stene. Tam kde sú kombajny, stroj zahrýza sa do uholnej steny a vychadzuje priamo na transportér dobyté uhlí.

Skoro 90% uhlia doluje sa v katowickom vojvodstve. Tak ako aj, viac ako 60% ocele a skoro 30% eletkrickej energie. To pôsobí, že toto vojvodstvo menuje sa priemyselným srdcom Poľska. Toto vojvodstvo je prekopníkom aj v iných oblastiach. Napr. na priestore od Gliwic do Dąbrowského Górnego hustota obyvateľstva patrí k najvyšším v Európe. Katowice majú tiež 8 miest, ktoré počítajú viac ako 100 tisíc obyvateľov. Účasť vojvodstva v globálnej priemyselnej výrobe Poľska prekračuje 20%. Základným činiteľom rozvoja je uhlí. Vidí to aj nezasvätenec. Lebo na každom kroku strečávame baníkov.

V sviatočné dni, také ako tradična „Barburka“ 4. decembra, baníkov stretávame v sviatočných baníckych uniformách s charakteristickou čiapkou s chocholom. Na prsiach často majú pripáte mnogé vyznamenania — dôkaz zásluh a uznania štátu. Sú bodri a zhovorčiví. Inak ako pod zemou. Tam majú tvare čierne, plne sústredené a napäť. My ľudia z povrchu stretávame sa s výsledkami ich práce, používajúc uhlí praktický, alebo čítajúc v tlači o úspechoch baníkov. Je hodno spomenú takúto zprávu z r. 1960. Je priznačná pre dejiny našho uhlia ako aj pre katowické vojvodstvo. Lebo v tom roku bolo vydelené po prvýkrát viac ako 100 mln. ton uhlia. Účasť katowického vojvodstva činila v tom 92,4 mln. ton.

Ale toto nie je posledné slovo našich baníkov. Z roku na rok koná sa obrovský pokrok na našom baníctve. Nachádza svoj výraz zároveň vo zvýšenej ťažbe uhlia ako aj v neustálej modernizácii a poširovani základne nášho uholného priemyslu. Do roku 1965 produkcia kamenného uhlia stúpne o 7 mln. ton. Do toho istého roku bude ukončená stavba 8 nových baní a započne sa stavba ďalších. V tejto práci prajeme našim baníkom veľa šťastia.

VČERA, DNES, ZAJTRA RWPG

Písali sme už o RWPG. Dnes chceme našich čitateľov oboznámiť s niektorými všeobecnými otázkami týkajúcimi sa tejto Rady.

Rada vzájomnej hospodárskej pomoci (RWPG) vznikla v januári roku 1949. Založili ju Bulharsko, Československo, Poľsko, Rumunsko, Maďarsko a SSSR. Vo februári r. 1949 pristúpilo k Rade Albánsko, v septembri 1950 — NDR. V júni r. 1962 priháľalo sa Mongolsko.

Eudovodemokratická republika Čína, Eudovodemokratická republika Kórea a Vietnamská demokratická republika zúčastňujú sa práv Rady ako pozorovatelia.

Základnými organmi RWPG sú plenárne zasadanie, výkonný výbor, a sekretariát.

Najvyšším orgánom je zasadanie Rady konajúce sa 1 — 2-krát do roka. Táto vytýčuje základné smery a úlohy hospodárskej a vedecko-technickej spolupráce.

Výkonný výbor je hlavným výkonným orgánom. Poľsko reprezentuje vo funkcií člena výkonného výboru náimestník min. predsedu. P. Jaroszewicz.

Stanovy Rady schválilo XII. zasadanie RWPG roku 1959. Ratifikovali ich ústavodarné orgány členských krajín, registrovala Organizácia spojených národov.

Pri RWPG jestvuje súčasne 17 stálych komisií so sídlom v rôznych štátach. Sú to o. i. komisie pre: ekonomiku, zahraničný obchod, koordináciu vedeckých a technických výskumov, štatistiku, energetiku, uhlí, naftovú ropu a plyn, hutníctvo zeleza a iné.

Sekretariát RWPG sídi v Moskve. Je to ekonomický a organizačný orgán Rady. Funkciu tajomníka Rady

plní súčasne N. Fadejov (SSSR), jeho zástupcami sú J. Bajer (Poľsko), J. Ružička (ČSSR), A. Tabakopol (Rumunsko).

Tolko suchých faktov.

Kvôli lepšiemu pochopeniu činnosti RWPG niekoľko príkladov z každodenného života. Príkladom opretých na základnom hesle RWPG — spolupráci. Sú hmatateľným dôkazom jej činnosti.

V Poľsku boli objavené prebohaté ložiská síry. Nemali sme finančné možnosti na zorganizovanie plnej explootácie. Túto záležitosť prejednala RWPG. Poľská síra najviac zaujíma Československo. Bola zrealizovaná dvojstranná dohoda (Poľsko-Československo), na základe ktorej CSSR poskytuje nám významnú pomoc pri organizovaní ťažby a síroveho kombinátu.

Poľska med. Výskumu a exploataciu prevádzdame spolu s NDR.

Spolu s Československom započali sme výrobu traktorov. Československo a Rumunsko spoločne budujú veľkú elektráreň. NDR a Československo spoločne vyrábajú draselné umelé hnojivo. „Ropovod mieru“ je výsledkom spoločného úsilia SSSR, Poľska, Československa, NDR a Maďarska. Rumunsko a NDR spoločne budujú veľký kombinát na výrobu papiera a celulózy. Poľsko a Československo autobusy v Jelcu.

Ešte presnejší príklad:

Turosowske kotle vyprodukovať továreň v Raciborzu. Turbiny — továreň v Leningrade. Generátory — továreň v Charkove. Poľské hnedé uhlí pre Turosowske dolujú stroje vyrobené v NDR a v Československu.

Základnou podmienkou ďalšieho rozvoja socialistického tábora je najplnejšie využitie hospodárskych možností každej krajiny a všetkých kladov hospodárskej spolupráce. Ta-

kéto organické spojenie rozvoja národného hospodárstva s rozvojom a upyňovaním sa socialistického hospodárskeho systému, vytvára v každom štáte najpriaznivejšie podmienky budovania socializmu. V posledných mesiacoch pozorujeme veľké oživenie činnosti RWPG. Súčasne jednotlive štáty, členovia RWPG využívajú mnoholeté perspektívne a hospodárske plány. Rada zaobera sa teraz veľkou prácou nad koordináciou týchto plánov. Táto koordinácia usmerní hospodárske zámery jednotlivých krajín. Nakolko Rada uvážava aké prostriedky sú nutné pre uskutočnenie zámerov tej ktorej krajiny ako aj zaisti dodávku týchto prostriedkov.

RWPG je dnes — ako vidíme — obrovskou veľmocou. Členské štáty Rady rozkladajú sa na ploche 23 miliónov km štvorcových, obývaných 320 miliónmi ľudmi. Rada je aj veľkou ekonomickou mocnosťou. Je to výsledok neustále rozvíjajúcej sa a upyňujúcej hospodárskej spolupráce členov Rady. Tých všetkých štátov, ktoré si vytýčili spoločný cieľ: vzájomnú pomoc a spoluprácu smerujúcu k rozvoju národného hospodárstva členských štátov RWPG — celého socialistického tábora, spoločný cieľ, spojenie úsilia pre urýchlenie budovania socializmu a komunizmu.

PAWEŁ DERESZ

NÁŠ KOMENTÁR

Na V. kongrese odborového hnutia vzbudil všeobecný záujem prejav Władysław Gomułka. Ak si pozorne prečítame text tohto prejavu, konkrétnu a logickú argumentáciu, ktorú obsahuje, dospejeme k jednotnému uzáveru: zlepšenie hospodárskej situácie závisí na ďalšom, všeobecnom úsilií celého národa.

„Heslami, sloganmi a obežníkmi — ako povedal Władysław Gomułka — neriešia sa životné problémy. Proste musíme lepšie pracovať, lepšie hospodáriť!“

Len týmto spôsobom podarí sa nám likvidovať ťažkosti ktoré cítelne sa prejavili tento rok v našom hospodárstve. Vlo svetle výpovedí Władysława Gomułku prejavilo sa niekoľko podstatných príčin týchto ťažkostí. Našo čitatelia určite budú zaujímať ukazovateľa týkajúci sa poľnohospodárstva. Vieme, že tento rok poveternostné podmienky boli nepriaznivé. Z prejavu sme sa dozvedeli, že poľnohospodárska výroba je o 7,8% nižšia ako v príaznivom minulom roku. Zber obilia z jedného ha je nižší o skoro 2 q. Teda celkové úroda bola nižšia o skoro 2 milión ton obilia ako minulý rok. Zároveň úroda zemiakov je nižšia ako minuloročná o 7,6 mln. ton a úroda cukrovej repesy o 1,3 mln. ton. Toto všetko malo miesto napriek zvýšeným dodávkam umelých hnojív, kvalifikovaného zrnia, prostriedkov na ochranu rastlín a poľnohospodárskych strojov.

„Následkom toho — ako hovoril Władysław Gomułka — prehľadli sa disproportie medzi krmivo-výrobou základnou a živočíšnou výrobou. Poľnohospodárska výroba klesla tento rok o 13% v porovnaní s rokom 1961, zatiaľ čo stav hovädzieho dobytku sa v tom istom čase zvýšil o 4,6%, a ošípaných o 1,4%. Práve preto vznikla nutnosť ďalšieho zvýšenia importu obilia budúci rok do 2.850 tisíc ton čo zaraďuje našu obchodnú bilanciu veľkými devizovými výdavkmi.“

Táto situácia má nepriaznivý vplyv na možnosti vzrastu priemyselnej výroby a rozvoja iných odvetví národného hospodárstva. Je nutné dovázať nadmierne množstvo obilia a krmív z cudziny. V súvislosti s tým je nutné znížiť import surovín dôležitých pre náš priemysel. A tak, aby získať prostriedky na zaoblatenie importu obilia a krmív musíme exportovať rôzne výrobky potrebné pre náš priemysel, predovšetkým hutnícke. A to obmedzuje možnosti vzrastu výroby nášho konzervárenského priemyslu, najmä strojného.

Z uvedených ukazovateľov a čísel je zreteľné, že ďalší vzrast životnej úrovne nie je možný bez intenzívneho rozvoja poľnohospodárskej výroby, smerujúcej nielen k obmedzeniu importu obilia ale k jeho úplnej likvidácii.

Predsa vieme, že v Poľsku populácia je veľmi vysoká. Taktiež vieme, že každý vzrast príjmov najmenej a stredne zarabajúcich tried obyvateľov je spojený predovšetkým so zvýšenou spotrebou mäsa a mliečnych výrobkov. A zase v štruktúre našej spotreby účasť potravín je výšia ako v krajinach hospodársko vysoko vyspelých.

Potreba rok 1963 bude od každého občana vyžadovať zvýšené úsilie — za účelom dosiahnutia úloh vyplývajúcich zo súčasnej situácie.

Strana a vláda v súvislosti s prechodnými ťažkostami dáva konkrétné návrhy. Z tohto zorného uhlia konajú sa zmeny investičných plánov na budúci rok a 5-ročnicu. Władysław Gomułka povedal že:

„Doterajší široko zakrojený program investícií v poľnohospodárstve ako aj program dodávok umelých hnojív, prostriedkov na ochranu rastlín, strojov atď. musí byť ešte viac poširýny.“

Je to spojené najmä so vzrastom výroby v priemyselných odvetviach pracujúcich pre potreby poľnohospodárstva a s rozšírením programu investícií v týchto priemyselných odvetviach.

Týmto spôsobom budeme môcť v najbližších rokoch dosiahnuť 18 — 20 milión ton obilia z vlastnej poľnohospodárskej výroby t.j. o 3 — 5 mln. ton viac ako dosahujeme súčasne.

Ďalšie ťažkosti vyplývajú z nepriaznivej bilancie nášho zahraničného obchodu s kapitalistickými štátmi. Z nášho zorného uhlia — je to spojené s nesprávnou štruktúrou obratov. Ďalej určitú úlohu v prechodných ťažkostach odráhajú nedostatočné výsledky na úseku znížovania výrobných nákladov ako aj nedostatočný vzrast pracovnej výkonnosti. Popri tom vzrast zamestnanosti, ktorý prekračuje vo veľkých rozmeroch predpokladaný plán spôsobuje: „Nadplánový vzrast mzdrového fondu zvýšil faktický globálne príjmy pracujúcich, ale nie cestou rýchleho vzrastu priemerných platov ale cestou dodatočného počtu zamestnaných.“ A konečne program investícií, ktorý z rôznych príčin si vyžaduje podstatnú korektúru, má vplyv na celé hospodárstvo.

Načrtnutý obraz prechodných ťažkostí, ktoré majú brzdiači vplyv na tempo rozvoja nášho hospodárstva ako aj prostriedkov k ich preklenutiu vytvára nutnosť mobilizácie všetkých sil. Úsilie našej strany a vlády musí byť úzko, spojené zo všeobecným zvýšeným usilím každého z nás na svojom pracovisku. Lepšie pracovať a lepšie hospodáriť to je devíza roka 1963 a jediná možnosť ďalšieho pochodu vpred.

ONA A JA TO VIEME

Autor tejto poviedky je význačný funkcionár Revolučnej kubánskej vlády. Volil však radšej podpísť sa číslom, ktoré mu patrilo vtedy, keď bol uväznený v batistovských žalároch, pretože bojoval proti tyranii.

Ilegálny boj a policialný útlak za Batistu spoznal na vlastných skúsenostach a vlastnom tele...

MATKA

Prosíkala, snažiac sa, aby jej tvary zošle vekom a hladom vynikli akoby zárukou spomedzi šiat.

— Čo len budete odo mňa chcieť... ak mi ho vrátie živého, čo len budete chcieť...

Poručík sa na ňu cynicky podíval a leštil si ďalej hviezdičky hodnostného označenia a povedal:

— Si úplne nanič, nestojíš za to, aby som riskoval pochvalu veliteľa...

Kosti omdletnej neštastnice udreli najprv ky ostali nehybné, zbúlali sa nakoniec na o tvrdú lavicu, a keďže žlté, bezcitné ruzem.

SYN

Večná noc jednej z mŕtvolných kobiek väzenia Batistovej vojenskej tajnej polície.

Opuchnuté oči patriace hramade krvavého mäsa sa märne snažili objavíť lúč svetla.

Ako smrteľný výkrik zaškrípali otvárajúce sa mreže a dnu vkočili dve uniformy khaki.

— Poručík, tento zomrel... — riekoval prvý, obracajúc nohou nehybné telo.

— Tak ho teda vytiahni a spolu s týmto hoď do jazierka s granátom v ruke...

— Naozaj sú tvrdí títo psi... Neprezradil nič.

— Čosi len musel povedať...

— Nie, poručík, neprezradil nič. Som jeden z tých, čo ho spracovávali tam dole...

— Možno ste mu nerozumeli...

— Keď sme mu priložili k hlave pištol, aby povedal kde sú zbrane, zamrmial: „Zabite ma. Ona a ja to vieme“. Rozumiete tomu?

— Existuje žena, ktorá o tom vie, ja som psychológ... Dostať ju tak do rúk! Mne nik neodolá... Počul si tú starú, ako vrvala. „Pýtajte, čo len chcete, ja vám to dám“. Ako keby som sa ja uspokojil s pluvancami...

— Tak teda beriem si ich na starosť...

— Dobre, dokončí to tu, pozriem sa k telefónu, ktorí zvoní. Rád by som niečo chýtil na dnešnú noc, som voľný...

ONA

Zazvonenie telefónu ju prekvapilo. Počúvala a tvár jej postupne bledla, až nadobudla voskovú barvu. Zavesila.

Jej snúbenec je zaistený a zbrane sa majú prepraviť ešte tejto noci.

Premýšľala. Potrebovala voľnú cestu, aby mohla prepraviť zbrane silne stráženým úsekom.

Zavolala do kasárni, odpovedal jej akýsi poručík, presvedčený o svojej neodolateľnosti dobyvateľa.

Na schôdzku, určenú na desiatu hodinu, prišiel presne a ani si nevšimol, že jej auto je preťažené.

Počas jazdy cez dedinu cynicky pozdravoval strážnych, ktorí stáli na stanovištiach.

Tí sa usmievali, akoby sa zúčastňovali na tomto víťazstve...

Ona splnila rozkaz. Presne o jedenastej odovzdala zbrane, ktoré dostala a navýše zbraň, ktorú mal pri sebe poručík, keď ešte žil...

RN - 6679 (Kuba)

FENOMÉN VOLANTU

Udolf Caracciola bol jedným z najlepších, najznámejších a najslávnejších automobilových pretekárov všetkých čias. Mnohí odborníci ho považujú za najlepšieho vôleba. Jeho meno je navždy nerozlučne spojené s rozvojom športu. Viac ako tridsať rokov svojho bohatého a neobyčajného života venoval automobilovému pretekaniu.

V svojej autobiografií pútavu a so zanietením líčí urputné a často i nebezpečné boje, ktoré medzi sebou zvádzali nezabudnuteľní majstri volantu.

Pri čítaní Caracciolovej knihy ožíva atmosféra slávnych a známych pretekárskej dráh automobilového športu. Caracciola dáva nahľadnuf i do motoristickej zákulisie v kapitalistickom svete. Nemôže nevidieť, že športovec je často iba hračkou, prípadne i obešou veľkých priemyselných koncernov, ako to vidime na okolnostiach, za ktorých zahynul pri rekordnej jazde slávny pretekár Rosemayer.

„Skvelé, Rudi“ vraví Neubauer obúmajúc ma, „437 kilometrov jedným smerom, 432.692 kilometrov priemer v obidvoch jazdách“.

„Voz išiel veľkolepe“, odvetil som, „ale je v ňom oveľa viac. Mali by sme to zajtra skúsiť ešte raz a s väčším prevodom.“

Ešte stručne sme si hovorili o zájtkoch z jazdy a potom idem k svojej žene, ktorá na mňa v aute čaká. Niekoľko sekúnd zotrvačné bez slova v objati. Ona ma vždy očakáva v boxe alebo pri voze, zakiaľ ma pretekový voz alebo dav neuvoľní. Až potom jej patrím.

V našom aute je teplo a útulno, je to temer domov na kolesách. Máme pocit, akoby tá šialená jazda v krásnom striebornom aute bola iba snom. Ako som len prešiel cez tie malé čierne otvory...

Náš voz je obklopený teraz blahoželajúcimi a reportérmi, poväčšine starými priateľmi. Máme rozprávať... nemám veľa čo povedať. Voz išiel dobre, nikdy by som nebolo mysel, že cesta sa môže zdať takou úzkou; áno, zajtra môžem išť určite ešte rýchlejšie, ak všetko dobre pôjde.

V dlhej kolóne áut sa vraciame späť do Park hotelu, aby sme sa v pokoji a výdatne naraňajkovali.

Pokoj dlho netrval. Neubauera zavolali k telefónu a po chvíli sa vzrušený vrátil späť k stolu.

„Auto-Union je tu! S rekordným vozom! S Rosemeyerom a celou perepúťou. Už sú na ceste k diaľnici. Podme, podme, tiež tam musíme išť. Tí cheú určite prekonajú nás rekord ešte pred poľudňajšimi zprávami. No, namôjdušu, krásne to vyzerá!“

To je senzácia. Sedíme bez slova. To tu ešte nebolo, aby sa rekordy jazdili ako preteky. Vedľa je to vražda! „Ne-pôjdem tam,“ vraví.

Na okamih to vidím ako obraz pred sebou. Dve oči opancierované oblydy sa rútia proti sebe, až jedna napokon ostane na dráhe.

Vedľa je už neskoro, ovzdušie nie je dosť pokojné. Už dnes ráno som cítil, ako vzduch prichádzal priesekmi v lese. V takej rýchlosťi sa kolesá sotva zeme dotýkajú, pocívajú sa každý závan.

Prvé vzrušenie opadlo. Všetci sme zmlknuli. Naše myšlienky sú vonku na diaľnici Frankfurt — Darmstadt.

Po ráňajkách pri cigarete vraví Brauchitsch: „Nemali by sme hámam predsa len...?“

„Áno“, odvetil som, „bude lepšie, keď tam zájdeme. Tu predsa nemáme klúd...“

Opäť sme vyšli. Start sa černel množstvom ludí. Sú tu reportéri, športoví fanúškovia a obecenstvo. Množstvo vozov stojí vpravo i vľavo od jazdnej dráhy. Obloha je spolovice zatiahnutá, tienie oblakov preháňajú sa po poliach. Časti krajinky žiaria v jasnom slnečnom svetle. Vietor zosilnel. Vidím, ako sa vycholce stromov naklánajú.

Ked sme došli, Rosemeyer obklopený ľudmi už sedel v rekordnom voze. Davom sa pretláčam k nemu. Podal mi rukou.

„Blažoželám, Rudi“, vraví a smeje sa. Jeho biele zuby sa lesknú.

„Dakujem“. Rád by som mu povedal niečo ešte iné, ešte viac. V tomto okamihu zmizla všetka revnosť. Je mojím kamarádom, vystavený rovnakým nebezpečenstvám ako ja.

Vidím ho, ako sedí pripravený na start a máme tiesňivý pocit. Rád by som povedal, že je asi príliš vetrno a že by to mal radšej skúsiť za včasného, rána. Keď som ja sedel za volantom, mysel som len na výkon. Teraz myslím na nebezpečenstvo ako ja.

Hrdlo má akoby zovreté — nemôžem, nesmiem mu nič povedať...

Ešte ráz sa na mňa usmial, mladistvý, veselý. Potom sa odvrátil k niekomu inému. Vrátil som sa k svojmu vozu a sadol som si za volant.

Cítim sa ako v malej teplej izbe. Vedľa mňa je Brauchitsch.

„V tomto vetre“, povedal som, „chápete to?“

Brauchitsch pokrčil ramenami.

Potom sme videli ako sa Ľudia na štarte rozpíchlí. Rosemeyerov voz vystrelil ako biely šíp. Záštit na štarte sa opäť zhromaždil. Vyčkajú, kým sa vráti.

Po istom čase je Rosemeyer späť. Bol rýchlejší ako lanského roku. Môj rekord však neprekonal.

Vietor ešte zosilnel. Rosemeyer sa pripravuje na druhý štart. Začína druhý rozbeh...

A my stále sedíme vo voze a čakáme. čakáme...

Dav sa zrazu dal do prudkého pohybu. Viacerí sa rozbehli, potom utekajú všetci.

Otváram okno.

„Čo sa stalo?“ zavolal som na okolo utekajúceho chlapca.

„Rosemeyerovi sa prihodilo nešťastie“! odvetil a bežal ďalej.

Ostali sme sami.

„Nejdem tam“, povedal som. „Ani ja“, rovnako ticho odvetil Brauchitsch. Po chvíli dodal: „Prečo len? Muselo to byť?“

Nepovedal som, ale zdalo sa mi, ako by sa mi pred očami otvorila priečasť. Áno, prečo to všetko. Aký to má zmysel, že Ľudia sa tu kvôli niekoľkým sekundám ženú do náručia smrti? Slúžiť pokrok? Ludskej civilizácii? Ach, vedieť je to iba smiešna fráza pred veľkou skutočnosťou smrti.

Nuž, ale prečo?

Prečo...?

A v tejto chvíli som po prvý raz cítil, že každý život podlieha zákonu. Pre bojovníka tento zákon znie:

Spáliť sa až do poslednej iskry, pričom je ľahostajné, čo sa stane s popolom.

Z dráhy prichádza k nám osamelý muž. Je to doktor Gläser, lekár pretekárov. Pristúpil k nášmu vozu.

„Mŕtvy,“ povedal. „Leží v lese a hľadí do oblohu, akoby ešte dýchal“. Zovrel som ústa. V tomto okamihu sa mi zdalo, že okolo mňa prestal všetok život.

Zmeraveli sme! Sotva sme mohli očakávať, že by to bolo inakšie, keď sa v tejto rýchlosťi prihodi nešťastie. Len my sme dúfali v zázrak.

Teda on tiež! On, stelesnenie mladošti, hrđinskéj odvahy. Ako hravo do sahoval svoje víťazstvá! A teraz i on musel platiť a osud si hned najvyššiu daň vyžiadal.

Budem často myslieť na teba, kamarát Rosemeyer!

Doktor Gläser ešte stále stojí pri voze. Sklonil hlavu. Podával mu ruku.

Mrazi má.

Otočil som voz a vrátili sme sa do mesta.

Pri rechtorovom klavíri

Nie že by si bol rechtor Fekáč rýchlosťi povedal, ale keď vojenský lekár major Viktor Jefremovič vytiahol tie medené rúry, akýsi polokotík a pololavór, nemohol sa dočkať, kým to začne kvapkať. Začalo. A major hneď nalial do dvoch káliškov: „Nu, popime otec...“ Strnigli si.

Učiteľ Fekáč učil na trnavskej Kopánke, a býval na Kvetnej číslo jedna. Už mal svoje roky. Ale keď prišli oni, akoby bol omladol. Mohol si konečne po rusky porozprávať, lebo v slovenskom Ríme za farskej republiky aj ruské slovo trestali áreštom. Učil robotnícke deti, zavše organoval a večierkom si sadal za klavír a vyhľával si na ľudovo nôtu.

V tento podvečer, keď už vypil aj druhý kálišok, opäť si sadol za klavír. Major od-

skočil po svojich druhov, aby tiež prišli okošťovať.

Učiteľ ani nezbadal, že volej, tak bol zahrúzený do svojich klávesnic. Zrazu len nad nim zastane vysoký, mladý človek s kapitánskou hodnotou, ruku podáva: „Zdravstvujte!“ — pozdravil, predstavil sa. A druhý, postarší sa tiež pozdravil a poprosil, aby učiteľ hral ďalej. Major nalieval, ten druhý si sadol do starého ušiaka, kapitán ostat stál. Načúva, načúva, potom sa opýta: „A što eto?“ — ukazuje na klavír celý udivený. Učiteľ prestal hrať, začína vysvetlovať, že je to ako klavír, alebo sa to volá aj piano, môže byť aj krídlo, aj pianino, no prosto hrá sa na tom, vedľa kapitán počuje na vlastné uši. „Skúste!“ — ponukol učiteľ celý natešený svojho hosta, kapitána. Ten sa zasadol a jedným prstom-ukazováčkom „brnk-brnk-brnk“ po bielej klávesnici. A usmie-

va sa. Tak akosi šibalsky. Vstal: „A naču sú tie čierne, tie...“ „Klávesnice“ — doplnuje učiteľ a priam učiteľsky dopodrobna vysvetľuje funkciu čiernych klávesnic: „Cé-cé“ — brnkne po bielej — „ciscis“ — brnká po čiernej. „Dé — dis, ef...“ Major ich vyrušil, reku, popíta, aby hostia ochutnali. Učiteľ vypil, ani nevymrial, fahal kapitána, aby ho ďalej školil. A zo školenia o klávesnicach a po ďalšom kalíšku tej majorovej rozrečnil sa učiteľ o ruskej reči o Janáčkovi a Dvořákovi a... „Oj, najviac milujem Smetanu, viete, že to bol slávny muzikant, najradšej mám Prešanu nevestu, začiatok z Prešanej, viete, povie sa to prehoda a Prečo by sme sa netešili. Ja vám to, drahí hostia, zahrám“. Chcel si sednúť. Kapitán ho prerušil:

HODY

v Jurgove

Jednú z októbrových nediel konajú sa tradičné hody v Jurgove. Je to nielen cirkevný svätočok... Lebo svojím pôsobením vybieha mimo liturgické obrady, tak ako vybieha za terén samotného Jurgowa. Už keď prejdete Čarnu Góru spozorujete zlet do Jurgowa. Odvšadial úbočiami idú sviatočne oblečení ľudia, stretávajú sa na jednom mieste — pred jurgovským kostolom.

Tuna na malom námestíčku rozložili sa krámkami — je to neodlučiteľný rekvizit všetkých hodov. Ponúkajú svoj tovar, nie práve akostný, od svätých obrázkov po pracíky. Kupujúcich je málo... Len pri stánku s pivom, ktoré sa čapuje priamo zo suda je rušno. Taký pekný, ešte teplý deň zvýšuje smäd. Ale od piva sa hlava nebude točiť. Skôr od ovocného vína. Práve nesú debničky s lacným vínom — tam, kde asi bude tanečná zábava. Už teraz je odtiaľ počuť zvuky ladenia hudobných nástrojov. Aно, ľudia tuna pijú víno — to najlacnejšie. To po ktorom na druhý deň bolí hlava. Napriek tomu ako ukazuje štatistika, novotarský okres má najväčšiu spotrebú špiritusu. Príčina tohto väzí v tom, že je to oblasť turistickej konvencie. Je predsa známe, že špiritus je devizovým tovarom.

Voľakedy na hodoch na prvom mieste videlo sa podnapitých ľudí. Tuna nevidite opilcov. Pozornosť pozorovateľa pútajú dve veci. Prvá — to sú prekrásne kroje. Dievčatá vypadajú v nich ako na obrázku, kroje ešte zdôrazňujú ich krásu. Druhá vec — motorizácia. Prehliadka motoriek už asi na stále vošla do sviatočného denného poriadku. A tak medzi davom pomalý pretlačujú sa ešte pomerne nehluchné jávy a hlučne tuzemské motorky. Stojia aj dva autá, ale nevzbudzujú prekvapenie, skôr prekážajú v úzkej uličke.

A tak pomaly sa situácia kryštalizuje. V očakávaní na začiatok bohoslužieb v kostole, ľudia sa v hlúčkach rozprávajú, diskutujú. Hovoria slovenský a poľský, starší nárečím, mladší už spisovane. Sú to predovšetkým rozhovory hospodárske. Sfařnosti na úrodu. Na vysoké ceny obilia a nízke ceny prasiat. Necháme ich v kruhu ich vlastných záležitostí a vchádzame do jedného z jurgovských domov. Izba až svieti čistotou a poriadkom. Pohostinní gazdovia ponúkajú nám hodový koláč a kalíšok. Pijeme ho na zdravie všetkých. Aby bolo ešte lepšie na budúce hody. Lebo tak sa odmeriava čas — od hodov k hodám.

MARIAN KAŠKIEWICZ

Kie się to tak szedły po Polsce i po Słowieńsku namnożyły partyzantów, jak grzybów po dyszczu, do Jabłonki, głównego orawskiego miasta przyjechało parę Niemców, poно prostusieko z ruskiego frontu. Padali, że oni przyjechali na odpoczynek, bo że tu zdrowe i fajne powietrze. Nale ludzie im ta wieźrzyć nie kcieli, ba jacy furt pobrąkowali, że oni tu nie bez có ine przyjechali, jak nie przez partyzantów, có w Babi Górze siedzą i czasem na pobliskie dziedziny radzi zazierają.

Ludzie im nie radzi byli, bo się szedzie psiekiewie śwendali, żeby có wyniuchać; bleda było gdzie có przed nimi zrobić. A najgorzej było tym, có kupczyli z naszymi spoza zielone granice (od Zawoi i Sidziny) bo im wdy na karkach śleczeli.

Nie szyscy oni, ci Niemcy, byli płoniny i bezbożnicy; našli się pomiędzy nimi ludzie dobrzy i pobožni. Poniekórzy s' nik radnie každa niedzielę o godzinie szóstej rana śli do kościoła na ranio. To ci, có nie byli luteranami. Ale jako się oni modlili, Bóg ik tam wie. Jasne jes jacy to, że na ofiarę dawali marki a nie korony. Kościelny im za marki dziękował po słowieńsku, a ónym się to nie bardzo widziało; kcieli, žeby im za niemieckie pieniondze dziękować po niemiecku.

Jednego razu po kościele stanęli przed kościołem i uradzili, że trzeba by było z tym skończyć.

— Do kościelnego nie pódeme — pada jeden s' nik — bo to dureň, s' nim sie nie do gwarzemy. Trzeba do księdza iš...

I jako uradzili, tak zrobili.

Dobrodziej jabłoński bardzo się ik przestraszył, kie przyšli do niego. Nale có miał robić. Zaprosił Niemców do kancelaryje i pieknie ik ugościł, jako to święta ewangelija głosi: „któ do Ciebie skała, to ty do niego chlebem”. Przy herbacie pieknie Niemcy księdzowi wyświet-

JAKO

KOŚCIELNY

NIEMCOM

DZIĘKOWAL

lili o có im idzie i pošli bardzo zadowoleni, że im juž na drugą niedzielę kościelny będzie po niemiecku dziękował.

Ksiądz dał kościelnego do siebie zawołać, napisał mu na kartce wielgimi literami długie słowo *Dankesch en* i wytłumaczył w czym rzec. Dopiero kościelny miał utrapienie. Dobrze, że chudak na tym słowie zębów nie polamał. Nijakim sposobem nie kcialo mu to słowo przyjść do głowy: có się go nauczył, to za chwilę zabaczył.

W sobotę wieczór, bo to wiecie, niedziela się juž zblížała, umyślał se, že s' go musi nauczyć. Zaraz z wieczora wzion się do nauki i uczył się z werwą. „Dankesch en... Dankesch en” — mruczał pod nosem i chodził po izbie, poklepał się nie zmęczył. Pote, kie się mu juž straśnie drzymał, kartkę włożył do portka, có w nik wela krów chodził, i prasnął się na wyrko.

Rano stanął nieskoro, no bo kie się długo uczył. Pozbierał się i poleciał chytró do kościoła.

No i przyszła ofiara. Kościelny chodzi po kościele i zbiera, a o Niemcak pieknie se zabaczył. Dopiero sami mu się zabaczyli, kie zaszeli przed nik. No i okrutnie się przestraszył, bo nie wiedział, có ma zrobić; bez noc zabačzył jako się po niemiecku dziękuje, a kartki, có by se byl zabaczał, zabaczył zaś w tyk staryk potarganyk portkak, co w nik chodził wela stajnie, do pola i szedły. Niemcy, zakiela się namyślał, zaczeni chodzać na tacę marki i mile się do niego uśmiechać, bo się spodziewali, že im będzie po niemiecku dziękował. A ón im, wiecie, w tym wielkim strachu tak zaczon dziękować:

— To có mam w tyk staryk portkak... to có mam w tyk staryk portkak...

„POWIEŚCI LUDU ORAWSKIEGO”

Dňa 21. októbra t.r. zišlo sa v Novom Targu výše 50 dopisovateľov „ŽIVOTA“ zo všetkých kúteikov Oravy a Spiša, aby spolu s kolektívom redakcie prediskutovali obsahovú a grafickú stránku svojho časopisu.

Veľa hodín trvala široká diskusia, ktorej zúčastnili sa o.i.: Ján Molitoris, predseda UV Československej kultúrnej spoločnosti, prof. Štefan Wacławski z Jablonky, Ján Kovalík zo Zubrzyce Dolnej, Augustyn Bryja z Lapsz Wyżnych, prof. Ignác Nižník z Jablonky, František Bednarczyk z Nowej Białej, Ján Magiera z Kacwina, Antoni Szpyrka z Lapsz Wyżnych, Lídia Mšalová z Piekielnika, Antoni Molitoris z Niedzicy, Mária Heldák z Czarnej Góry a iní.

ALOJZY C
Krempl

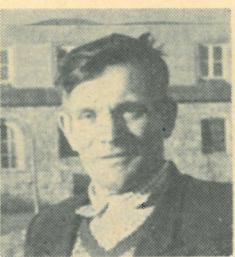
HLASY a OHLASY

ANDRZEJ SZOLTYS
Łapsze Wyżne

MARIA CHOWANCOWA
Jurgów

JAN MATONOK
Trybsz

FRANCISZEK
BEDNARCZYK
Nowa Biala

ANTONI SZPYRKA
Lipnica Wielka

Porade predsedal šéfredaktor Adam Chalupec, ktorý vo svojom úvodnom prejave zhodnotil dote-rajšiu a budúcu úlohu „ŽIVOTA“ a jeho spoločen-sko-kultúrny význam. Zdôraznil že redakcia veľkú pozornosť venuje využívaniu každej príležitosti, ktorá by mohla pomôcť a mať vplyv na väčší záujem našich čitateľov, ktorá môže mať vplyv na to, aby nás časopis bol ešte lepší.

Preto chceme, dnes, aby ste nám pomohli a sme-lo, otvorené povedali, čo vám v obsahu nášho ča-sopisu nevyhovuje. Aké materiály by ste chceli vi-dieť, čo by ste chceli zmeniť, zmeniť alebo zväčšiť.

My sami chceme od januára previesť určité zme-ny, rozšíriť obsah niektorých rubrič a zaviesť no-vé. Chceme uverejňovať viac informácií a mate-

„PO PRAVICI“ PROROK

Ešte jedna krajina po storočia zotrva-júca vo feudalizme, v juho-východ-nej Arábii obrátila na seba pozornos-tveta, behom niekoľkých dní preska-kujúc tisícročia z teokraticej imá-movej samovlády stala sa republikou.

Ště pred troma mesiacmi slovo „re-publika“ bolo teda nemysliteľné, a opo-vážlivec, ktorý by skúsil hoci len ho spomenúť, čakalo statie hlavy na foot-balovom ihrisku v Taiz'e.

Jemen — v klasickej arabštine znamená krajina ktorá leží „po pravi-ci“ proroka Mohameda, hľadiace-ho z Mekki a Medíny na východ, má necelých 200 tisíc km² povrchu a asi 5 mln obyvateľov. V ďalekej minulosti bol kvitnúcou krajinou Allaha, ale od piateho storočia chý-lil sa k úpadku a zaostalosti pod nadvládou pripomínajúcou nás raný stredovek.

Túto krajinu obývajú dve veľké náboženské obce: na južných rovin-ach krajiny sú to Sunnit, ktorí tvoria asi 60% obyvateľov a šiití-zaiditovia obývajúci horské oblasti (asi 40% obyvateľov), ktorí tvoria jedno islamsko-šiitistické štátne ná-boženstvo.

Celá vláda, až do septembra t.r. spočívala v rukách imáma t.j. zá-stupcu proroka na zemi, pôvodom z privilegovaného kmeňa Zaiditov — opory monarchie, ktorý podľa vládnúceho náboženstva vzal svoj pôdod z manželstva „knieža veriacích“ kalifa Alleho a dcéry proroka Mohameda — Fatimy. Len predstaviteľ tejto kasty mohol byť vládcem.

Imám bol pánom života a smrti svojich poddaných. Ako hlava štátu bol ich najvyšším vládcom svet-ským a vojenským, ako najvyšší kníaz bol ich duševným vodcom a jeho vláda skladala sa výlučne z členov vládnucnej rodiny.

Bol najvyšším súdom a vyber-com daní, ktoré ustálovali knází a guvernéri provincií. Dané neboli presne stanovené, vymeriaval ich podľa aktuálnej úrody a jej výšky, berúc v súlade s nejasnými smer-nicami koránu asi 70% úrody.

Krajina zotrva-júca behom dlhých storočí pod nadvládou imá-mov, bola úplne izolovaná od ostatného sveta, do ktorej bolo sa možné dostat len v mimoriadnych prípa-

doch za osobným súhlasom imá-ma — je pohrúzená do zaostalosti a krajnej nútze. Stredoveké pome-ry teokraticej monarchie prinášali imámovi výhody a boli nezbyt-nou zárukou udržania samovlády.

Bohatá surovinová základňa, na-priek priaznivým pre Jemen ponuká-m k zudziny, úmyselne nebola využívaná, aby nepriniesla so se-bou začiatky civilizácie a pokroku a tým istým mnohé nebezpečenstvá pre vládnuci systém.

Nedostatok cest, moderných do-pravných prostriedkov, priemyslu, najväčšie mesto Sana, ktoré obýva len asi 50 tisíc obyvateľov, viac ako 90% obyvateľov nevie čítať a písat, jestvujúce otrokárstvo, zmen-šujúce sa pestovanie kávy, ktorá v minulosti putujúca do sveta cez pří-stav Mokka urobila mesto slávnym a jeho názov dala káve, primitívne polnophodárstvo datľami, figa-mi, citrusmi, tabakom, chov oviec a tavy, rybolov na pobreží a mälo remesla, podporované imámom a prinášajúce zisky pestovanie rastli-ný, ktorá vo svojich zelených lí-stoch obsahuje biely prášok, narko-

tik pašovaný do susedného Adenu — to je obraz krajiny a základ existen-cie obyvateľov.

Život v imámovom Jemene mal nízku cenu. Tresty boli vymeriava-né do poslednej chvíli s celou ukru-tnosťou podľa predpisov koránu. A tak krádež bola trestaná odstatím ruky, ktorú neskôr vystavovali na verejnom mieste na dlhší čas. Smilstvo bolo trestané kameňova-ním, pričom vinníka zakopali po krk do zeme a len potom ho ka-meňovali. Tažsie viny boli trestané verejným statím hlavy na námesti v Taize za účasti tisícov ľudí. Vin-níka privádzali zviazaného a bol rituálne mučený. Mučenie zahrňo-valo až 20 rituálnych, neopisateľných úkonov — kym mu stali hlavu. Hla-vu bola vrátená na kôl a vystav-e-ná na okraji mesta.

Vladári Jemenu obávajú sa vonkajších vplyvov nielen nesúhla-sili s rozvojom priemyslu a osvetvy, ale tiež nepociťovali nutnosť nadvia-zania diplomatických stykov s iný-mi štátmi.

Len za imáma Achmeda, od r. 1950 nastali určité zmeny a boli

nadviazané ky ako a Jemenu do menskej do-továrn. S pomoc pri Hodeidah, prvej tele-budova- p-sty v dne Sany. V h vysielanie baterkovým davaným

Avšak c vplyv na obyvateľstvo. Ďalej bol com, pove-z svoj vlas t prostredí c

Finančné riadané a strieborný dobrodružný po-razený po kúsku, ktorý mení pod rakúskym

ELŻBIETA
HELDĀK
Czarna Góra

IGNACY NIŻNIK
Jabionka

JAN KOWALIK
Zubrzyca Dolna

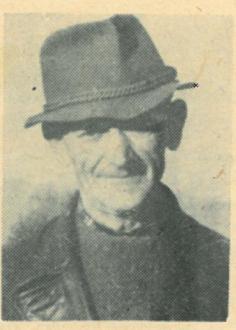
LIDIA MSZAŁOWA
Piekielnik

AUGUSTYN BRYJA
Łapsze Wyżne

MARIA WITEK
Trybsz

WOJCIECH
MACICZAK
Jurgów

JAN DZIUBEK
Piekielnik

riálov zo stredisk, zvlášť o kultúrnych záležitostach. Chceme tiež rozšíriť rady, kútky spoločenskej výchovy a iné. Slovom chceme, aby „ŽIVOT“ nielen informoval a pobavil, nielen zoznamoval zo životom iných národov, ale mal aj kultúrno-výchovný vplyv. Príčom nie, aby kultúru prispôsoboval čitateľovi, ale čitateľ pozdvihoval ku kultúre.

Redakcia očakáva pomoc v dnešnej diskusii, očakáva pomoc v stálom, každodennom styku svojich dopisovateľov, kolportérov a čitateľov s redakciou. Vzájomná výmena skúsenosti naplní stránky „ŽIVOTA“ materiálmi a informáciami z každej dedinky a možno aj rodiny, veselými a smutnými udalostami, aké prežíva každý nás čitateľ.

Spoločné úsilie nás všetkých a spoločná starnosť o stále lepší, obsahovo a grafický časopis prinesie nám všetkým úžitok a vzajomný prospech.

Hlasy v diskusii nasvedčovali, že „ŽIVOT“ našiel už svoje miesto, že je potrebný, že pomáha svojim čitateľom, že sa podieľa nielen na ich starnosťach, ale aj na radostach. Hlasy čitateľov prednesené dopisovateľmi svedčili o tom, že „ŽIVOT“ plní úlohu, ktorú si predsa vzal, teda sleduje a pomáha svojmu čitateľovi meniť jeho životnú dráhu slovom a obrazom. Že má dôležité kultúrno-výchovné poslanie. Je prehľadom toho, čom žije čitateľ, čo ho obklopuje, premien ktoré vnikajú do dediniek a mest, teda je obrazom sveta, ktorého súčasťou je nás čitateľ.

Behom živej a niekedy horúcej diskusie smerujúcej k ďalšiemu prehľbeniu samotného obsahu časopisu, zaznali slová nielen uznania ale aj kritické. Ozvali sa hlasy žiadajúce udržanie niektorých doterajších kútkov a materiálov ako aj zavedenie na stále tých, obľubených čitateľmi, ktoré ich najviac zaujímajú, boli priponenky zväčšenia obsahu materiálov, ktoré v čitateľských strediskach budú mať vplyv na pozdvihovanie ich kultúrnej a spoločenskej úrovne. Budú praktickými príkladmi nielen informovať ale aj poukazovať akým spôsobom túto spoločenskú kultúru preniesť do jednotlivých dediniek, v ktorých žijú čitatelia.

Veľa sa tiež diskutovalo nad odbornými poradami, zverolekára, poľnohospodárskymi a právnikmi. Učastníci porad dr. H. Mączka, agrónom Milada Szwedo a právnik B. Bronowicki mali vhodnú príležitosť vypočuť si názory a požiadavky čitateľov na tieto rubriky. Čitatelia žiadali aby porady boli ešte prístupnejšie. Odbornici mali možnosť spracovať si program porad na najbližšie mesiace. Dopisovatelia zároveň žiadali pošírenie doterajších porad a zavedenie nových aj na úkor rubričiek takých ako móda a filatelistika.

Grafický redaktor Danuta Kuraho — Skraho mal príležitosť vypočuť si názor, aby udržať a ďalej prehľbovať doterajšie výsledky, aby grafická úprava bola stále lepšia a moderná, nezváčšovať na úkor grafiky obsahu, ale zároveň aby ilustrácie boli väčšie a čitateľnejšie.

Diskutujúc nad čestnou úlohou dopisovateľa všetci sa shodli v tom, že musí byť ešte viac materiálov zo života jednotlivých dediniek na Spiši a Orave, o udalostiach ktoré sa v nich odohrávajú, práci dedinských divadelných súborov, miestnych organizácií a pod.

Učastníci zdôraznili, že v tom môže pomôcť len ešte väčší počet dopisovateľov a čitateľov, spolupracovníkov redakcie z každej dedinky, ktorí budú redakciu bežne informovať o všetkom čo sa odohráva, čo sa robí alebo bude robiť v ich obci. Budú ukazovať dobré príklady hodné nasledovania ako aj tie, ktoré by nemali mať miesta v ich obci.

Poukazali na nutnosť ďalšieho upevňovania spolupráce čitateľov a dopisovateľov s redakciou lebo len touto cestou je možné tiež materiály obohatiť a tým istým ešte viac priblížiť časopis čitateľovi.

Ďalšie prehľbovanie samotného obsahu časopisu, upevňovanie spolupráce s redakciou je podmienené možnosťou výmeny skúseností tak, aby „ŽIVOT“ v roku 1963 bol ešte lepší, nielen pomáhal, informoval a zabával ale aj pozdvihoval úroveň spoločenskej kultúry svojich odberateľov.

Pred ukončením porady šéfredaktor zaujal stanovisko k diskusi a predneseným návrhom, zhodnotil tieto ako výsledok spoločného úsilia čitateľov, dopisovateľov a redakcie.

Diskusia a návrhy sledovali predovšetkým:

— patričný výber textových materiálov, zaujímavých a pútajúcich čitateľa. Mali by byť súčasne, podľa možnosti nie príliš dlhé, písane populárne a pre čitateľa pristupné.

— materiály uverejnené v „ŽIVOTE“ mali by byť nadálej rôznorodé, prinášať informácie o politickom, ekonomickom a spoločenskom živote, zpravy z domova a cudziny, komentáre a fejtóny, reportáže z Poľska a Československa, zaujímavosti a udalosti z rôznych miest a krajín sveta, články populárno-vedecké, básne, poviedky a literárne príbehy pri súčasnom udržaní a prehľbení tematiky z terenných stredisk čitateľa, najmä týkajúcich sa kultúrnych otázok.

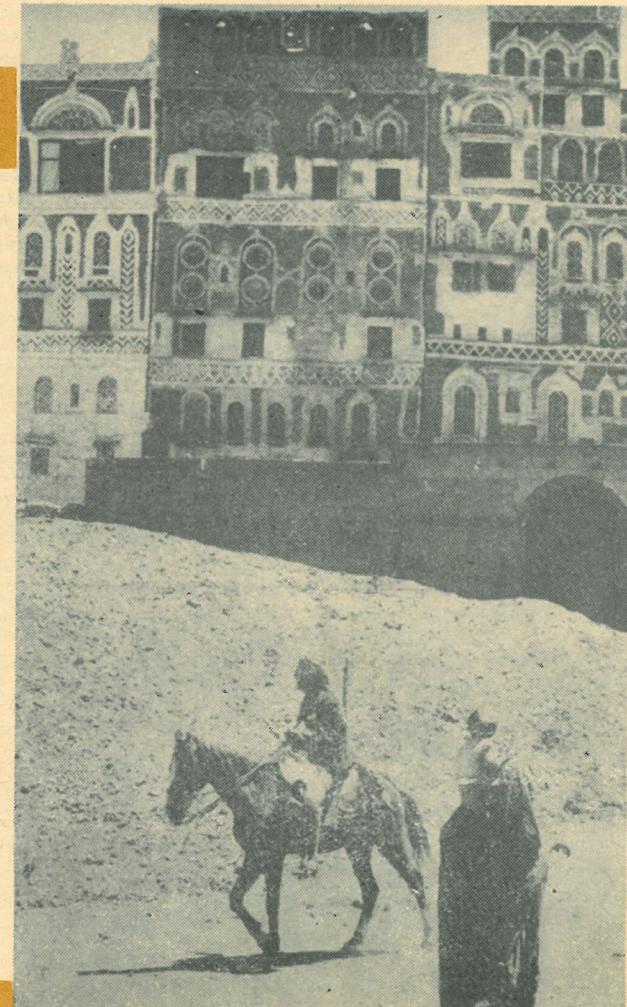
Jedná sa aj o to — aby, ako dokázala diskusia, „ŽIVOT“ cestou patričnej formy novinárskej práce — informoval čitateľov o kultúrnej práci v Poľsku, kultúrnej práci v strediskach, aby boli uverejňované prehľady knižných noviniek, uměleckých knižných noviniek atď. Aby dával prehľad a informoval čitateľov o práci amatérskych súborov, divadelných krúžkov, klubovní atď. Aby sa stal Besedou stretnutí čitateľov a výmenou skúseností a úspechov, aby pomáhal prehľbovať kultúrnu činnosť na dedinkách, kultúrnu činnosť Spoločnosti atď.

— zväčšenie rubrik porád s prihlásením k tematike najviac zaujímajúcej čitateľov ako aj zavedenie nových rubrik a kútkov o najrôlenejšej tematike, tak aby každý našiel niečo pre seba.

Záverom šéfredaktor prisľubil, že všetky príponenky a návrhy budú prednesené na redakčnej rade, tak aby realizácia správnych podnetov mohla byť uskutočnená už od prvého čísla budúceho roku.

Vo svojom záverečnom slove zástupca šéfredaktora Marian Kaśkiewicz hodnotiac poradu zdôraznil pozitívny výsledok a vklad svedčiaci o tom, že „ŽIVOT“ má kladný vplyv a súčasne plní úlohu časopisu, ktorý spoločensko-kultúrne vychováva a túto úlohu musí ešte lepšie plniť.

Veľká časť diskusie venovaná poslednej ankete — súťaži nasvedčovala tomu, že táto streľa sa s veľkým záujmom a ohlasom medzi čitateľmi a že takáto anketa mala by mať miesto najmenej raz do roka, nasvedčovala tiež, že otázka predplatného „ŽIVOTA“ na nasledujúci rok je vecou každého dopisovateľa a doterajšieho čitateľa „ŽIVOTA“. Výsledok celej porady dovolí kolektívovi redakcie zvýšiť snahu po dobrom časopise v prospech svojho čitateľa ako aj upevniť ich styky s redakciou, tým istým úloha postavena pred časopis na budúci rok bude splnená.

pašovaných toliarov razených v anglických a francúzských mincovnach.

Po smrti imáma Achmeda, zasadol na trón v septembri jeho syn al-Badr. Zdalo sa, že je pokrokovýj a pôjde ďalej ako jeho otec. Veľa cestoval po cudzine, nadviazal početné styky, všade hovoriac o svojom pokrokovom presvedčení. Keď však imám Achmed zomrel zanechávajúc trón synovi, jedným z prvých rozhodnutí nového imáma bol rozkaz sfatia všetkých manželiek a konkubín jeho otca Achmeda v deň pohrebu zomrelého imáma.

Zároveň al-Badr nariadił masové zatýkanie svojich politických protivníkov. Bola to prislovečná kvapka ktorá sa preliala a osem dní neskôr skončila vláda monarchie.

Revolúcia prepukla znenazdania, trhajúc refaz 300 vládnucích imámov stovky rokov pútajúcu jemenský národ. 26 septembra vojsko pod velením plukovníka Abdullaha Sallala chytilo zbraň vyháňajúcu al-Badra.

Veliteľovi revolúcie Sallalovi zverili funkciu ministerského predsedu a neskôr prezidenta Jemenskej republiky.

Samozrejme nie všetci súhlasili s osloboodením od feudalizmu jemenského národa. Prichádzajú k nám zprávy o kontrarevolúcií vyvolanej strýkom posledného imáma — emirom al-Hasanom, ktorý mal funkciu stáleho delegáta Jemenu v OSN. Vznikom novej jemenskej republiky pocítil sa ohrozený vládca susednej Saúdskej Arábie — kráľ Saud, ktorý podporuje kontrarevolúciu.

Vznik na Arabskom poloostrove novej republiky neleží v záujme britských imperialistov, ktorí držia v pôtach kolonializmu susedný Aden a čerpajú spolu s americkými koncernami zisky zo saúdskej nafty.

Je ďalšou predvídateľnosťou aký bude ďalší osud mladej republiky prinútenej od prvého dňa k ozbrojeným bojom pre obranu slobody jemenského národa. Avšak vidime, že jej prvé kroky upevňili republikanskú vládu, priniesli prvú ústavu národu, ktorý upevňuje svoje vydobytky, je odhadovaný bojovať za ne s obklopujúcimi ju silami kontrarevolúcie.

FESTIVAL SOUBORŮ

V souvislosti s oslavami Tisíciletí polského státu bude v nedaleké budoucnosti uskutečněn velký celostátní festival ochoťnických divadelních souborů. Do rámce tohoto festivalu zapadá soutěž ochoťnických divadelních souborů, všech národnostních menšin žijících v Polsku.

Československá kulturní společnost se už nyní připravuje k účasti v této soutěži. Právě nyní probíhají v jednožilivých souborech Obvodních výborů společnosti na Oravě a Spiši divadelní zkoušky.

Festival bude charakterizován především účelným výběrem repertoáru a jeho cílem bude prohlubování společenské a vychovatelské činnosti ve všech divadelních kroužcích. Dalším cílem festivalu je také usporádávání těchto představení, koncerty živého slova, vzájemné návštěvy souborů a účast v místních, okresních a krajských přehlídkách.

Výsledníci celé akce bude hlavní koncert, který se bude konat v květnu 1963 ve Varšavě. Vystoupí na něm nejlepší soubory té které národnostní menšiny. Bude tedy tento koncert přehlídkou dosažených výsledků a pracovního úsilí těchto uměleckých souborů. Od ledna 1963 budou uskutečňovány okresní a krajské přehlídky souborů. Festivalu se mohou zúčastnit divadelní soubory nejrůznějšího druhu, které předvedou buď divadelní hru celovečerní nebo jednoaktovky, dále divadla poesie, loutková diadala a také soubory estrádní, které vystoupí s živým slovem (komposice, monáže).

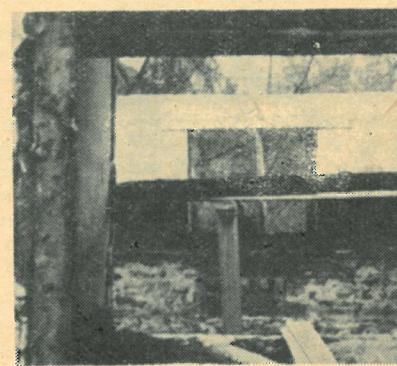
Ve výběru repertoáru vykonaného nejsou omezováni. Budou tedy předváděna díla klasická i soudobá. Divadelní hry budou hrány v mateřském jazyku dané menšiny nebo v jazyku polském. Proto při výběru repertoáru měla by být zdůrazněna ideová a umělecká úroveň a také uměrnost k možnostem jednotlivých souborů.

Soubory, které se zúčastní festivalu, budou odměněny diplomy ministerstva kultury a umění a také odměnami věcnými, které budou věnovány společnostmi a národními výbory. Nejlepší účastníci hlavního koncertu ve Varšavě obdrží také věcné odměny ministerstva kultury a umění.

P. D.

V diskusii s priateľom o predavzatiach ťudí z istej dediny, ktorú neskôr pomenujeme, dospeli sme k spoločnému uzáveru: oni vedia čo robia... Lebo často pozorujeme zjav, ktorý bude osudný v dôsledkoch. Napríklad, budujú sa domy z pevných materiálov, bez patričných zariadení ako napr. miesto na kúpeľňu. Murované domy z kameňa budú stať určite dlhšie ako žijúce pokolenie a tí ktorí sa práve narodili alebo narodia, budú preklínat staviteľov. Samozrejme nie vždy a nie na všetko je dosť peňazí a prostriedkov. Ale na tento moment obyčajnej abecedy budúcnosti je treba neustále pamätať.

Oni vedia čo robia. Hovoríme o obyvateloch Lapsz Nižnych na Spiši. V dome richtára (soltysa) stretli sme mestný aktiv. Radili nad problémom. Aký má byť kultúrny dom, ktorého zrubu vyrastajú z masy stlačených domov. Peňazí na túto investíciu bojovalo od počiatku mája. Spoločnosť Čechov a Slovákov kúpila stavebný pozemok a starý dom. Obyvatelia dali bezplatnú prácu a niektoré materiály. Ostatný materiál dali Urbar a Národný výbor. Ale keď začali rasiť prvé zrubu novej stavby — vznikol problém. A práve o tomto sa radili. Čo v týchto podmienkach je možné urobiť, aby zmodernizovať kultúrny dom. Budovať ho viac do výšky alebo viac do šírky. Predsa ešte deti dnešných detí (viď fotografia) budú ho používať. Práve v tomto kultúrnom dome budú predstavať krásnu polskú a slovenskú kultúru. Schôdza rozhodla: je treba urobiť čo len bude možné aby kultúrny dom vypadol čím okázalejšie. Ešte

A B C BUDÚCNOSTI

nemajú konkrétné riešenie tejto správnej myšlienky. Nedostatky prejavujú sa predovšetkým v chudobných prostredkoch. Ale je dobré že aspoň myšlienka predstieha konkrétnu možnosť. A preto dovoľujeme si adresovať tento článok konkrétnu — hospodárom okresu, Okresnému národnemu výboru. Je celkem samozrejme, že kultúrny dom v Lapszoch Nižnych zapadá do krásneho plánu rozvoja Podhalia. Preto nech patriční činitelia nešetria prostredkami pre tých, ktorí myslia do budúcnosti.

Udierame na poplach! V posledných mesiacoch máme stále viac nebezpečných požiarov. Obefou ohňa stávajú sa obytné domy a stodoly plné tohoročnej úrody. Straty zapričinené ohňom dosahujú obrovské kvóty. Len behom 10 mesiacov tohto roku straty činili v Polsku 325 mn. zł.

Nedávno sme písali o horiacich hospodárskych budovách vo Frydmane a teraz nás dopisovateľ Alojz Galuš z Krempeck oznamuje, že opäť bol požiar v Lapszoch Nižnych, ktorý sa mohol skončiť tragickou smrťou dieťaťa.

Dňa 27.10. t.r. okolo 11. hod. predpoludní začalo v Lapszoch Nižnych horiť! Oheň spravili deti, ktoré podpálili stodolu, utiekli do domu, kde sa v izbe zavreli. Od horiacej stodoly chytia sa strecha domu, takže deti museli z izby vytiahnúť nižolapšanskú hasiča.

S pomocou lapšanským hasičom prišli hasiči z Krempeck a Nowej Bialej — avšak ohňeň bol už uhasený.

Tentokrát sa všetko dobré skončilo, samozrejme okrem hmotných strát! Ale dajte pozor na deti, aby sa nehrali zápalkami, je to nebezpečné.

Oheň spôsobuje nielen hmotné škody. Počas požiarov hynú aj ľudia. Tragi-

V LAPSZOCHE NIŽNÝCH HORÍ!

ckou smrťou v horiacich domoch zahynulo už t.r. 125 osôb z toho 59 detí. Len vďaka energickej akcii hasičského sboru z Lapszoch Nižnych tento počet nezvýšil sa o ďalšie dve obeť.

Príčinou požiarov je predovšetkým ľahkomyslnosť a nedodržiavanie bezpečnostných predpisov. Požiarom sa tiež končia, zlé poistené elektrické vypínače, ktoré vyvolávajú oheň následkom krátkého spojenia.

V neopatrnom zaobchádzaní s ohňom vedú deti, ktoré nemajú riadnu opatreniu, hrajúce sa zápalkami alebo pálením ohňík, ktorých výsledkom sú nebezpečné plamene. V poslednom čase smutný príklad toho mali sme v Lapszoch Nižnych.

Nesmieme pozerať cez prsty na nebezpečné hry s ohňom. Na malé deti je

treba dávať pozor a staršie učiť, žiať ako tomu nasvedčujú príklady, učiť sa musia tiež starší. Koľko požiarov vzniklo od cigaretových ohorkov, alebo zápaliek pohodených ľahkomyslene do kúta alebo čo je ešte horšie v stodole.

Zabezpečiť sa pred hňom je veľmi dôležité najmä teraz, keď sa blížia sviatky a budú horieť sviečky na vianočných stromčekoch.

Preto voláme na poplach! Koniec ľahkomyslnosti, koniec vystavovania na nebezpečie majetku a ľudských životov. Je nutné najprísejšia beilosť a presné dodržiavanie protipožiarových opatrení.

Je treba pozorne zaobchádzat s ohňom, nepohadzovať hocikde cigaretové ohorky, nezakladat oheň v stodolách, je nutné kontrolovať všetky šnúry od lamp, kachličiek a elektrických vypínačov. Elektrické kachličky nesmiete postaviť priamo na podlahu. Nevychádzajte z domu bez toho, aby ste si overili či je vypnutý prúd, či je vypnutá žehlička. Dajte pozor na deti.

Toto všetko, čím väčšia obozretnosť uchráni nás pred požiarmi a ich tragickými následkami lepšie ako najlepší hasičský sbor.

REDAKCIÁ ODPOVEDÁ

IGNACY KASPRZAK — JABŁONKA

— Redakcia otrzymała z Biura Rent Zagranicznych ZUS pismo w sprawie Waszej renty o nast. treści: „Wobec zgłoszenia nowego dowodu rentowego Biuro ponownie rozpatrzy uprawnienia Obywatela do renty polskiej i wyda nową decyzję, która będzie zawierać środki prawne. Z tych też względów nadleżanej skargi na decyzję z dnia 3.9. r. nie przekazujemy do Sądu. Odwołanie od następnej decyzji Biura, o ile ona Obywatela nie zadowoli, będzie mogło być również zaskarżona do Okręgowego Sądu Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie w terminie 2 miesięcy od jej otrzymania. Nadmieniamy, że decyzje w sprawie renty polskiej wydamy po przeprowadzeniu korespondencji wy-

jaśniającej z Przedsiębiorstwem Jajczarskim”.

Sądzimy, iż powyższą sprawę powinniście dopilnować osobiście i również ze swojej strony przesyłać do ZUS odpowiedni dokument, stwierdzający Waszą pracę z przedsiębiorstwem, w którym pracowaliście.

MILON MÓRIC — dakrajeme za milý list a blahoželania tešíme sa, že sa Vám „ŽIVOT“ páči.

CITATEL Z CZARNEJ GORY (podpis žial nečitateľný). 1. Adresy chlapcov a dievčat z cudziny s ktorými si môžete dopisovať — uverejňuje zvláštny młodzieżowy mesačník „Radar“, vydávaný Wydawnictwem „Prasa Młodzieżowa“, cena jedného čísla 3 zł. k dostaniu v stankoch „Ruchu“. 2. Bohužiaľ formát a objem v budúcom roku nemôžeme zmeniť. 3. Poznámky týkajúce sa fotografií správne. 4. Dlhšie poviedky na pokračovanie vynasnažíme sa uverejňovať.

LITEVCI V POLSKU

Litvanská menšina v Polsku patrí do početnej nejmenší (1 - 10 tis. lidí) a žije v sevrených skupinách v severo - východnej oblasti bialostockého kraja a to v okrese sejnešském a častečne i v sualském. Rozhodujúci většinu tvorí venkovské obyvatelstvo.

V okresném meste Sejny, ležiacim práve na hraniciach, nachádzajúce sa sídlo Hlavní správy Litevské sociálne - kultúrnej spoločnosti. Tato spoločnosť bola založená v březnu r. 1957 litevskými sociálnymi - kultúrnymi činitelmi. Prvý organizovaný sjezd LSKS sa konal v Pušku, v nevelkém mestečku v okrese sejnešském, obývanom približne 20 tis. Litevci. Puško je konečne považované za hlavné mesto Litevcu, bydlíciach v Polsku. Vplyvá to zo toho dôvodu, že v Pušku je dobře zařízený Litevský dům kultury, vedený na státní útraty (velká knihovna se sbirkou litevských knih, hudební nástroje, lidové kroje, televízor, radiopřijímač, promítací přístroj, noviny, telefon, psací stroj s litevskou abecedou a jinou zařízení), je zde Státní litevské všeobecné vzdělávací lycum (s litevským vyučovacím jazykem) i litevská základní škola. Prvý sjezd LSKS shromáždil mimo miestnych delegátov i predstavitele Litevcu z Varšavy, Krakova, Vratislavu i z kraje olštynského. Na nám byly vypracované stanovy, byl zformulovaný program činnosti ve vývoji pokrokovej litevské kultury i bohatého folkloru týchto obyvatel. Založený Litevský soubor písni a tanču začínaje na sjezdu, na nám vystoupil se svým zajímavým programem, později při různých přiležitostech (i v rámci oslav 1000 let Polského státu) vystupoval v okolních litevských vesnicích, na významovacích soutěžích souborů v Bialystoku i ve Varšavě.

Nyní má Litevská sociálně-kultúrnej spoločnosť 31 kroužkov a asi 700 aktivných členov. Mimo okresu sejnešské-

ho, v némž pôsobí rozhodujúci většina týchto kroužkov, 1 kroužek pracuje v okrese sualském (vesnice Ksejviany i ve Varšavě) asi 60 aktivných členov a široké řady přiznivců.

V časti sejnešského okresu, obýdaném litevskými obyvateli, jsou činné miestne kluby a knihovny v Ogródnicach, Smolanach, Vidugrach a Klejvach. V mnoha vesnicích jsou čítárny. Stát vydal na zaopatření a nákup knih v sejnešském okrese v r. 1950 - více než 53 tis. zlatých, v r. 1960 - 85 tis. zlatých, v r. 1961 - 80 tis. zlatých. Na činnost klubů bylo vydáno v týchto letech približne 20 tis., 94 tis., a 76 tis. zlatých.

Sbírka litevských knih (mimo Domu kultury) v miestnych knihovnách sejnešského okresu činila v r. 1958 - 1500 svazků; v r. 1959 - 1972 svazků; v r. 1960 - 2200 svazků. Stále roste počet vypůjčených knih v litevském jazyku.

Pušok navštívili též litevští umělci, kteří v rámci kulturní výměny mezi Polskem a Sovětskou Litvou přijeli s programem do Polska. Vystupovali též mimo jiné v Bialystoku a v menším počtu (vzhledem na nedostatek podmínek) Pušku. Byli velmi srdečně a všechny přijímání miestními litevskými obyvateli.

Na území, obývaném litevskými obyvateli je 9 základních škol, v nichž se učí materinskému jazyku 459 žáků, lycea s 66 žáků a 11 škol s litevským jazykem jako předmětem, kterému se učí 222 žáků. Tyto školy používají litevské příručky vydávané v Polsku. Ve školních knihovnách je 3800 svazků litevské literatury. Mezi těmito žákůmi působí pionýrská družina (ZHP), v níž např. povely jsou v litevské řeči.

Kulturní oddelení Krajského národního výboru pomáhá ve vývoji lidové tvorivosti, organizuje výsta-

vy, poskytuje stipendia. Mimo jiné byla vysoko oceněna účast litevské lidové tvorivosti v Krakově v r. 1960, na výstavě lidové tvorivosti národnostních menšin, žijících v Polsku.

V r. 1960 sa konal v Sejnach II. Všekrajový sjezd delegátov Litevské sociálnej - kultúrnej spoločnosti. Na nám byl zhodnocen výsledok kulturnej osvetové práce a byly zvoleny nové orgány této organizacie. Tento sjezd navrhl opravy stanov a premištil sídlo Hlavní správy z Pušku do Sejn (okresného sídla).

Hlavní správa LSKS vydala několikrát svůj časopis v jednodenní formě pod názvem „Ausra“. Tento časopis byl čtený s velkým zájmem v litevském prostředí jak ve vlasti, tak i z hranicemi.

Při Hlavní správě existuje 15ti člený kroužek rečníků, který organizuje přednáškovou akci mezi Litevcu s velmi rozmanitou problematikou. Zvláště aktívne se uplatňují rečníci z varšavského strediska LSKS.

Hlavní správa spolupracuje s jinými polskými organizacemi a to se Svatem přátel vojáka, Svatem vesnické mládeže, Lidovými sportovními soubory, Svatem polských pionýrů a j.

Spolupráce LSKS s polskými organizacemi pôsobí na správne formovanie dobrých sousedských vzťahov mezi polským obyvatelstvom a Litevcu, občany polského štátu. Učasť polského obyvatelstva spolu s litevským obyvatelstvom na společných vystoupeniach, výstupu souboru s programem v obore jazyčich, společné hry a také veřejné činy nejlépe nazývají na staré dobré tradice spolupráce, odstraňují vzájemnou nedůvěru. Zejména mládež vychovávaná v duchu internacionálismu a přátelství se zbavuje předsudků, které kdysi charakterisovaly starší společnost.

JAN PRUSZKOWSKI

Už oddávna ľudia vedia, že musia jest, spať a chrániť sa pred zimou. Ináč veľmi rýchlo strácajú pracovnú výkonnosť a neraz aj život. V tejto oblasti to mal už aj pračlovek jasné. No už vonkongom nevedel pochopis, prečo raz prší a inokedy sneží, prečo raz povie prijemný vánok a inokedy zúri výchrica, prečo raz riečka tichúčko teče a inokedy sa rozvodní a strháva všetko, čo jej stojí v ceste. Tieto a ďalšie veci si už pračlovek nedokázal správne vysvetliť a jeho predstavy boli z hľadiska skutočnosti mylné, boli takými predstavami, od ktorých bol už iba krôčik k poverám.

pravdom je, že úplne všetko nemôže piť, že by nemala piť alkoholické nápoje, pretože alkohol môže poškodiť vyvíjajúci sa plod. Po pôrode sa doporučovalo piť pálenku, aby žena bola silnejšia a aby „necítila“ bolesť. Pravda je taká, že v období, keď väčšina žien rodila doma, mohla žena za uposluhnutie tejto povery zaplatiť aj životom, pretože alkohol rozširuje krčné cievky a takto rozšírenými cievami mohla rodíčka vykrvácať. Rovnako by sa vrah nemalo ani väčiť ani merať. Pravdu je však, že iba sledovaním váhy a rastu dieťaťa, je možné včas poradiť príbuzným ďalšie cesty v životospráve dieťaťa.

Naznačili sme si však, že povery nie sú rozšírené iba o úlomku detskej veku, ale že rovnako ohrozujú aj zdravie dospelých. Ved' napríklad povery o more - nočnom gniavení, o liečení chřipky alkoholom alebo o predpovedaní smrti nočnou sôvou - kuvikom, už nie sú dnes len povery. Sú vlastne ukazovateľom nízkeho stupňa vedomosti ich šíritelov, nízkych vedomostí o svojom tele. Práve doplnením týchto poznatkov pomáhamo aj v boji proti poverám.

Uviedli sme iba niektoré povery. Iste, keď sa popozérame okolo seba, zistíme, že vystrkávajú svoje rožky aj tam, kde sa možno ani nenazývajú poverami, ale „dobrými radami“.

A o to práve ide, odhalil ich a bojoval proti nim, pretože kym pretrvávajú v našom živote, sú akékoľvek, i ľtie najmodernejšie liečivá málo účinné, úprava zdravotného stavu trvá dlho a človek môže utriepť ujmu na zdraví.

Za tých istých podmienok formulovali sa aj predstavy o ľudskom zdraví a chorobe. Boli obdobia, kedy aj skúsenosti a rozumové poznanie o ľudskom tele ustupovali pred poverami, ktoré sa šírili ako mor. Podieľalo sa na tom veľmi mnoho príčin. No podstata spočívala v nevedomosti ľudí, neznalosti stavby a funkcie jednotlivých orgánov v ľudskom tele a neznalost najrozličnejších súvislostí medzi prírodou a ľudovou kultúrou. To spôsobilo, že si ľudia v oblasti liečiteľstva vytvorili pestru paralelu najrozmanitejších a pre ľudovou priamo škodlivých povier.

Mnohé z nich pretrvávajú medzi našim obyvateľstvom dodnes. Je ich dosť a ich rôznorodosť nás nútí triediť ich podľa toho, či sa dotýkajú napríklad tehotenstva, narodenia dieťaťa, detského veku vôbec, dospelého človeka, predpovede smrti atď. Nech si ich však členime akokoľvek, vždy im ostáva spoločná črta - nevedeckosť, zaštieranie pravdy, čo mnoho ráz pramení z nevedomosti. A ešte jedna dôležitá vec. S poverami idú ruka v ruke najrozličnejšie predsudky, ktoré sú rovnako nebezpečné a ohrozujú ľudské zdravie ako povery.

Aby nám lepšie vynikla škodlivosť povier, ukážeme si aspoň na niektoré z nich. Tehotná žena vraj môže jest a piť všetko, čo jej len chutí. No,

Mauricius je ešte podráždenieji a svojimi sfarbeniami pretrhne dokonca i oponu ľahostajnosti v Paríži. Na Madagaskar pride kontrola a jej uzávery nie sú pre Beňovského lichotivé: mesto Louisbourg v zátoke Antongil, ktoré nadšene popisoval vo svojich zprávach, je podľa komisie iba šeredná dedina nádzorných chatrčí; pevnosť zase púha drevána ohradá, mužovia na smrť vyčerpáni a schátraní, peniaze preč...

Komisiu málo zaujima, že Beňovský nemá zmysel pre malicherné hospodárenie a malé účty a obchodíky, že chcel ostrov veľkoryse premeniť na planúz, na kvitnúcu záhradu...

Ampansaca oblieka opäť na chvíli európske šaty a prezieravo odpláva na jeseň roku 1776 do Paríža, aby sa obhájil. Z tej doby sa dátuje jeho výrok, ktorým odpovedal na výtky skrbliakov, ktorí chceli investovať a napriek tomu inkasovať veľké zisky:

„Lekcia za dva milióny nie je príliš drahá za ponaučenie pre ministra, že sa na Madagaskare nedá nič robíť v malom.“

Nebol prijatý nevlídne, dostal dokonca Kríž svätého Ludovíta a nevelkú penziu, ale jeho sbor dobrovoľníkov zrušili a pokus nik nechce opakovat. Beňovský má však tridsaťročie rokov a znova sa uchádza o miesto v živote.

VLÁDCA NA MADAGASKARE

(DOKONČENIE ZO STR. 12)

Slúži krátko ako husársky plukovník v Čechách, dostáva späť časť niekdajšieho dedičstva a pokúša sa o úspech v zámořskom obchode. Ale znova sa topí v dlhoch po úspechu vďaka príliš veľkorysým plánom, a znovu sa teda vydáva do sveta. Ludovit XVI., ktorý medzitým zasadol na francúzsky trón, nechce ani počuť o fažobnej spoločnosti pre Madagaskar, ani Anglicko nepríjima Beňovského ponuku. Beňovský teda mieri po druhý raz v krátkom čase k brehom americkým: po prvý raz chcel bojovať za nezávislosť Spojených štátov, ale vojna sa práve chýlia ku koncu, jeho služieb už nebolo treba; po druhý raz má väčší úspech, niekoľko obchodníkov a firiem sa dá získať pre myšlienku poslat výpravu na Madagaskar. Táto výprava vypláva z Baltimore v októbri 1785.

Na Madagaskar dorazí, viete však zaženie loď na západné pobrežie, miesto na východné, kde má Beňovský svoje kráľovstvo a poddaných. Západní Sakaloviovia sú voči nemu naopak hlboko nepriateľskí a bez výčitiek svedomie, ba zdá sa dokonca, že vyzvani Mauriciom, prepadajú za nocí jeho tábor. V Európe už ohlásili Beňovského smrť a krach americkeho podniku, keď tu sa dobrodruh objavuje v dobrom rozmre na východnom pobreží. Prichádza v piroge, sprevádzaný ďalšími pirogami jeho verných, ktorí bitku prežili, a všetci sú obfážkani cenným tovarom.

Dopúšťa sa však maličkej nepredloženosť, ktorá sa mu stane čoskoro osudnou. Pobúrenie intrigami Francúzov z Mauricia, ktorí proti nemu štvrt Malgašov ešte viac ako predtým, a vedený tiež nedostatkom jedla a streličiek, prepadajú za nocí jeho tábor. V Európe už ohlásili Beňovského smrť a krach americkeho podniku, keď tu sa dobrodruh objavuje v dobrom rozmre na východnom pobreží. Prichádza v piroge, sprevádzaný ďalšími pirogami jeho verných, ktorí bitku prežili, a všetci sú obfážkani cenným tovarom.

Francúzski kolonialisti, otrokári na Mauricio, sú pochopiteľne znechutení tým, že sa Beňovský znovu objavil na scéne a to tentoraz na cele americkej konkurencie, a sú šťastní, že teraz môžu dať otvorené priečod svojmu nepriateľstvu. Na lod La Louise sa okamžite naladuje jednotka kapitána Larche, aby potrestala rebela.

Beňovský sa o nich nestará, horúčkovite pracuje. Je s ním asi pätnásť Európanov a do dvesto ozbrojených Malgašov. Všetci stavajú osadu - tentoraz, poučení skúsenosťou - na mieste troch vzdialenosť od nezdravého malarického pobrežia, v pralese. Dávajú jej meno Mauretanía. Je drevená, nie je opevnená, nik netuší nebezpečie, ktoré sa bliží z Mauricia k brehom Madagaskaru.

Je máj roku 1786, Beňovský má štyridsaťročok a verí, že teraz začína na Madagaskare znova a skutočnosť. Keď sa vynoria po dlhom blúdení francúzska vojenská jednotka z pralesa na planinu, kde stojí Mauretanía, je prekvapený, ale ani na okamžik nepomyslí na to, aby sa vzdal.

Podľa svedectva kapitána Larchera sám obsluhol delo, keď ho dostihla gulka. Padol, lavú ruku držiac na prsiach, pravú vztýčenú proti nepriateľom, ktorí sa rozhodli zbaťiť sa ho, keď prestal slúžiť im.

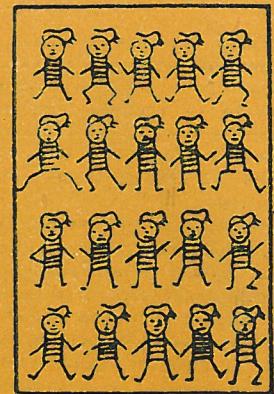
Vicom de Soullac zanechal iný popis Beňovského smrti ako umiera na zemi, nohy skrižené hlavu zvrátenú, v ruke ešte zvierajúc rukoväť meča. Klobúk sa kotúľa po zemi a na kabáci vo výške srdeca so šíri purpurovou škvŕnou; kúskok od nej výsmešne žiarí modrý email Kríža svätého Ludovíta.

A konečne tretiu stopu zanechal pani Rava, dcéra Malgašského náčelníka z dediny Angonty. Strelol ju už ako sivovalasú starenu francúzsky historik de Lacombe, pátrajúci po stopách Beňovského viac ako pol storcia po jeho smrti. Oslovila ho, keď prišiel do dediny, vytríbenou francúzštinou a spýtalas ho, či dvor sídlil ľiatečne vo Versailles a či žije dosiaľ Mária Antoinetta. Ukázalo sa, že precestovala s Beňovským kus sveta a bola s ním pred jeho posledným odjazdom z Francúzska dokonca prijatá vo Versailles. Bola to posledná žena v jeho pohnutom živote a stála po jeho boku až do okamžiku jeho smrti, zdrvená zaživo zrádou francúzskych priateľov, ktorí vraj napriek všetkému verili...

HÁDANKY

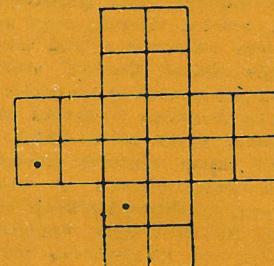
DVADSÁŤ NÁMORNÍKOV

je na obrázku. Jeden ako druhý... a predsa nie!
Najdete na obrázku dvoch celkom rovnakých?

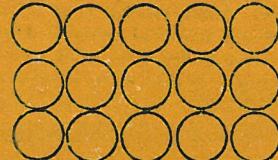
AKO S JAZDCOM?

Jazdec je jedinou figúrou na šachovnici, ktorá „skáče“ a tento „skok“ má tvar písamena L v rozličnej polohe. Na šachovnici to vyzerá tak, ako sme naznačili na obrázku. Jazdec dokáže tak prejsť cez všetky polia tejto časti šachovnice:

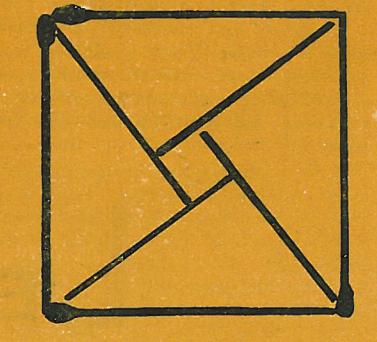
PÄTNÁST' MINCI

Pätnásť minci ľahko si usporiadate do troch radov za sebou, ako to znázorňuje nás obrázok.
Treba však týchto 15 minci uložiť do útvaru (obrazca), aby na každej jeho strane bolo 5 minci no na celom obvode ich bude 12 a ostatné tri budú vo vnútri.

Rozlúštenie hádanie posielajte do dňa 30.XII.62 na adresu redakcie: WARSAWAWA, Al. JEROZOLIMSKIE 37. Čakajú Vás knižné odmeny.

RESENI ULOHY „TEZKA SKLADBA“ Z Č. 11
Ctverce a trojúhelníky je treba súčasne spojiť tak, jak na obrázku.

UČÍME SA TANCOVAT'

ZÁKLADNÝ KROK (tanečnica)

1. Pravou nohou krok dozadu (chrbotom šikmo ku stene) volne
2. Lavou nohou krok dozadu (chrbotom šikmo ku stene) volne
3. Pravou nohou krok dozadu (chrbotom šikmo ku stene) rýchle
4. Lavou nohou krok bokom (trochu dopredu) rýchle
5. Pravou nohou krok dozadu (skončit chrbotom šikmo ku stene prípadne chrbotom do tančeného smeru) volne

NÁŠLAPY (tanečník)

- Krok číslo 1 — pátka
Krok číslo 2 — pátka
Krok číslo 3 — pátka
Krok číslo 4 — vnútorná hraná chodidla
Krok číslo 5 — pátka

NÁŠLAPY (tanečnica)

- Krok číslo 2 — z bruška chodidla na pätu
Krok číslo 1 — zbruška chodidla na pätu
Krok číslo 3 — zbruška chodidla na pätu
Krok číslo 4 — na vnútornú stranu bruška chodidla aj päty
Krok číslo 5 — na bruško chodida

TANGOVÁ FIGURA — UVOLENENA (tanečnica)

1. Pravou nohou krok bokom v uvoľnenom postavení, kolmo do tančeného smeru volne
2. Lavou nohou krok dopredu, kratší krok krížom pred pravú nohu, stále v uvoľnenom postavení rýchle
3. Pravou nohou krok bokom, trocha dozadu, mierne vytáčať doľava a končiť celom k tančíkovi rýchle
4. Lavú nohu prinožíme k pravej nohe, trochu dopredu volne

NÁŠLAPY (tanečník)

- Krok číslo 1 — na pätu
Krok číslo 2 — na pätu
Krok číslo 3 — na vnútornú hranu chodidlá
Krok číslo 4 — na celé chodidlo
V kroku 2 je protipohybové postavenie.

NÁŠLAPY (tanečnica)

- Krok číslo 1 — na pätu
Krok číslo 2 — na pätu
Krok číslo 3 — na vnútornú hranu bruška chodidla s neskorším dopadnutím na pätu
Krok číslo 4 — na celé chodidlo
Krok číslo 4 — na celé chodidlo
V kroku číslo 2 je protipohybové postavenie.

Záležitosti a otázky je hodne. Ako si poradí v rôznych situáciach? Ako sa chovať, aby Vás ne-povážovali za nekultúrneho človeka? To sú základné otázky s ktorými ste sa na mňa obrátili.

Preto som sa rozhodla v niekoľkých po sebe nasledujúcich čísloch, porozprávať sa s Vami o zásadach správneho chovania a dať Vám niekoľko rad ako sa chovať v rôznych situáciach a na rôznych miestach.

Ale dohovorime sa, že mi napišete, podelíte sa so mnou svojimi myšlienkami a pozorovaniami a možno spoločne podarí sa nám moje rady prehĺbiť na základe Vami prihlasených príkladov. Samozrejme v tých záporánoch príkladoch — bez nutnosti uvádzania priezvisiek.

Týmto spôsobom budeme spoločne redagovať našu poradnu. Možno sa nám podarí uverejňovať meno zdvorilých a žičlivých osôb, ktoré si zasúvia, aby boli vymenované v našom časopise, s uvedením krátkych príkladov čím si zaslúžili dobrú mienku a úctu.

Môžno — ale to len keď budete vela písat — podarí sa nám získať viac miesta pre naše spoločné pohovory a rady. Chcela by som poznamenať, že nie je dôležité čím sa piše (ceruzkou alebo pírom), ale o čom sa piše.

Na žiadosť našich mladých čitateľov, tangom začíname kurz spoločenskej výchovy a tanca opracovaný Dr. Jozefom Chrastilom pre bratislavský „ŽIVOT“. V budúcich čísloch ukážeme vám ako sa tančí polku, sambu, foxtrot, charleston, cha-cha-cha, rumba a iné tance.

Napište nám ako sa vám naše tance páčia, či pokračovať v učení tanca, aké tance by ste sa chceli najprv naučiť.

Pozývame k zábave najmladších a najstarších.

Tango bolo pôvodne ludovým tancom argentinských pastierov dobytká, gauchov. Bolo silne erotické, a tak ho čoskoro zakázali vo všetkých mestách Argentíny. Neskoršia snaha usmerniť výstredné tangové pohyby a figúry priniesla úspech. Tango nadobúda ustálejšie formy a okolo rokov 1913-1914 sa dostáva aj do Európy. Poslednou prekážkou, ktorú tango prekonalo, bola pápežská kliašta. Cirkevný zákaz však nemohol zabrániť rastúcej obľube. A tak i dnes je tango jedným z tancov, ktoré radi tančujeme.

Takt: 2/4. Rýchlosť: 32-34 taktov za minútu 2 údery v jednom takte (obidva výrazne).

DRŽANIE: Tangové držanie je v podstate inakšie ako pri štandardných tancoch. Tanečník drží tanečnicu na svojej pravej strane. Pravá ruka tanečníka objíma tanečnicu a drží ju tesne nad päsom. Lavá ruka tanečnice je posunutá viacej dozadu až za pravú ruku tanečníka a pevne opretá. Lavá ruka tanečníka, ktorou drží pravú ruku tanečnice, je v lakti viacej ohnutá a lakef je trocha vyššie. Hlavu oboch sú naklonené doľava, kolenná majú mierne uvoľnené. Špičky tanečníka a päty tanečnice smerujú šikmo do stredu sály, čo predpokladá celkové vytočenie tanečníkovej pravej strany trochu dopredu. Držanie pri tančovaní tanga je veľmi pevné a pri všetkých figurách tančuje párs v tesnom zovretí.

ZÁKLADNÝ KROK (tanečník)

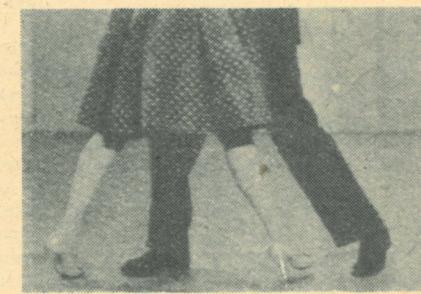
1. Lavou nohou krok dopredu (čelom šikmo ku stene) voľne

TANGOVÁ FIGURA — UVOLENENA (tanečník)

1. Lavou nohou krok bokom v uvoľnenom postavení voľne

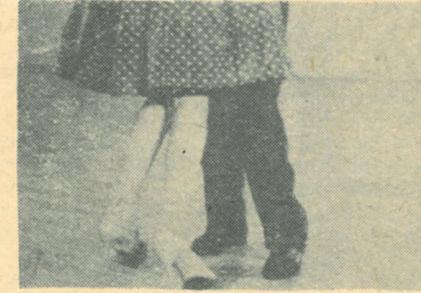
TANGOVÁ FIGURA — UVOLENENA (tanečnica)

2. Pravou nohou krok dopredu (čelom šikmo ku stene) do kroku tanečnice voľne

3. Lavou nohou krok dopredu (čelom šikmo ku stene) rýchle

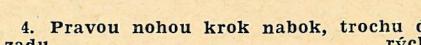
NÁŠLAPY (tanečník)

4. Pravou nohou krok nabok, trochu dozadu rýchle

5. Lavou nohou krok dopredu (čelom ku stene), prípadne čelom do tančeného smeru voľne

NÁŠLAPY (tanečnica)

3. Lavou nohou krok nabok, trochu dopredu, špička smeruje šikmo ku stene rýchle

NÁŠLAPY (tanečník)

NÁŠLAPY (tanečnica)

NÁŠLAPY (tanečník)

3. Lavou nohou krok nabok, trochu dozadu rýchle

4. Pravú nohu prinožíme k ľavej nohe, trocha dozadu voľne

RADY TETY DORY

Skôr než začнем písat o konkrétnych situáciach začnijme v dnešnom čísle od niekoľkých všeobecnych poznámok o základoch spoločenského chovania.

Ako viete je staré porekadio, ktoré hovorí: „nielen šaty robia človeka“, ale správne chovanie a patričné jednanie je najmenej polovicou životného úspechu. Skladajú sa na to, poriadne a čisté oblečenie, chovanie doma a v spoločnosti, úsmiev a zdvorilosť, spôsob pozývania k tanči, spôsob akým sa bavíte a priažnivý pomer k okoliu — to všetko hodori, akým si človekom.

Vela záleží na malíkostach, na schopnosti kontrolovania svojich pohybov, na správnom chovaní sa pri stole, na ulici alebo v obchode, v úrade, v každej situácii a čisté oblečenie, chovanie doma a v spoločnosti, úsmiev a zdvorilosť, spôsob pozývania k tanči, spôsob akým sa bavíte a priažnivý pomer k okoliu — to všetko hodori, akým si človekom.

Dobré vychovaný človek snaží sa tiež aby neubližoval iným svojím chovaním.

Viem, že dobré chovanie a priažnivosť kladie vela povinnosti,

ktoré však v konečnom efekte prinášajú uspokojenie. Často chceli by sme sa rozčúliť, vynaložiť na niekom svoju zlú náladu. Bude však lepšie keď to neurobiš, ak svojim chovaním nechceš spôsobiť neprijemnosti svojmu okoliu. Nerob to ani vtedy ak máš príčinu k nespokojnosti.

Zdvorilosť a žičivosť je povinnosťou všetkých a všade, nielen napríklad na zábave. Predpokladajme, že tu sa chováte patrične, ale už nasledujúci deň stretávaš svojú partnerku zo zábavy a len len že zamrleš pod nosom „dobrý deň“ ani nevytiahuje ruky z vrecák, alebo ani neráčis dat klobúk dolu, myslí si „načo sa mám namáhať a byť zdvorilý“. Také chovanie svedčí len o vonkajšej uhladenosti, ktorou môžete vysvetliť. Tvojom charaktere a určite bude kladne hodnotené Tvojim okolím.

Zapamäť si tiež, že autorita nenadobúda sa zastrašovaním, priažnivosť okolia a priažnivosť hľadá, opíjaním sa a nekultúrnym chovaním. Ak myslíš, že tzv. „trucovitosť“ — zlý ponímané „bitkárstvo“ je chválitebne —

rozhodne sa myliš. Dobrodrúžnu povahou môžeš imponovať len zlé vychovaným ľuďom. Je to zly zvyk, ktorého sa musíš čo najskôr zbaviť.

Predstav si o kolko by bol život prijemnejší, ak by každý dodržoval zásady dobré výchovy. Kolkokrát tzv. „horúce, napäť ovzdušie“, najmä na zábave, by sa uvoľnilo a miesto hádky alebo arogantnej výmeny slov by sme sa príjemne zabávali, odnašajúc si milé vspomienky.

Kľudné a rozhodné vyriešenie tzv. „horúčich situácií“ priniesie Ti všeobecnú účtu a určite dôvodom, že všetko vás vysvetlí. Ostatne, zoznamovanie sa s inými osobami a predstavovanie svojich známych iným osobám. O ďalších nemenej zaujímavých témeach, napišem v nasledujúcich čísloch „ŽIVOTA“.

Píšte vo svojich listoch o všetkých pohybosťach, ktoré máte. Píšte mi na adresu: Redakcia „ŽIVOT“, Warszawa, Al. Jerozolimskie 37 s poznámkou „Teta Dora“.

VIANOČNÝ STÔL

Bližia sa Vianoce, ktoré všetci máme tak veľmi radi. Ale pre nás gazdinky predvianočné obdobie znamená veľa starostí s varením a upratovaním. Práve v súvislosti s Vianocami chceme Vám napísť niekoľko praktických rad.

Predvianočné upratovanie neradim odkladať až na posledné dni. Všetky väčšie práce, ako umyvanie okien, poriadky v skrini, kuchyni, veľké pranie, a žehlenie rozložte si napr. na týždeň, každý deň urobte niečo. Tak sa vyhniete veľkej únavy, ktorá iste Vám už mnohokrát skazila sviatky.

Keď už máte všetky fažšie práce za sebou, musíte pomyslieť na varenie. Radim Vám, aby ste si hlavné jedlá na 1. a 2. sviatok vianočný pripravili už pred sviatkami. Je pravda, že nie všetky jedlá sú chutné zohrievané, ale bude Vám to iste pohodnejšie ako každodenne vyvarávanie. Zhотовila som pre Vás malý vianočný jedálny lístok, budem rada ak Vám pomôžem vo výbere vianočných jedál.

POLIEVKA RYBACIA SO ZELENINOU

Rozpočet pre 4 osoby: 1 ½ litra vody, hlava a vnútornosť kapra, soľ, 15 dkg miešanej zeleniny, 3 dkg cibule, čierne koreniny (pieprz), 3 dkg masla, 3 dkg krupice, zelený petržlen, 1 dl smotany.

Do chladnej vody dáme variť očistenú hlavu a vnútornosť z kapra alebo inej ryby. Neskôr pridáme pokrajanú cibuľu, osolime a pridáme niekoľko zrniek čierneho koreniny. Miešanú zeleninu pokrájame na tenké rezančeky a uvarenú pridáme do precedeného odvaru z hlavy a vnútornosti. Nakoniec pridáme upraženú krupicu, posekaný zelený petržlen a môžeme zlepšiť smotanou alebo mliekom.

KARBONÁTKY Z MRAZENÝCH RÝB

Rozpočet pre 4 osoby: 35 dkg mrazené ryby, 7 dkg žemle, 4 dkg slaniny alebo masti, 3 dkg cibule, 1-2 vajcia, soľ, čierne koreniny, majorán, trochu omrvín (tarta buňka).

Mrazenú rybu s máčanou žemľou, cibuľou a slaninou zomelieme, pridáme soľ, čierne koreniny, majorán, vajce a trochu omrvín. Potom robíme malé karbonátky, obalíme omrvinkami a vyprážime na masti alebo oleji.

KYSNUTÉ CESTO JEMNÉ

Rozpočet: 50 dkg krupicovej mûky (krupicatka), ¼ kávovej lyžičky soľi, vanilka, citrónová kôrka, 2,5 dkg droždia, 7 dkg cukru, 10-14 dkg masla, 2-4 žltky, 2-3 dl mlieka.

Maslo dobre vymiešame s cukrom, žltkami, pridáme soľ, vanilkou, citrónovú kôrku, vykysnutý kvások a nakoniec mûku, ktorú vopred trochu ohrejeme. Mlieko pridávame teplé, podľa potreby. Cesto má byť radšej hustejšie ako redšie. Cesto je tým lepšie, čím ho dlhšie miesime. Z vykysnutého cesta robíme plnené skrácané kočáče, tvarožníky, buchty, pletence ku káve a ďalšie.

UPRAVA VIANOČNEHO STOLA

Stôl k štedrej večeri snažíme sa vyskúšať upraviť. Prikryjeme ho obrusom, najvhodnejší je biely, ale ak nemáte biely môže byť aj farebný. Pre každého člena rodiny položíme na stôl taniere, vidličku a lyžičku. Na stôl položíme misu s ovocím — jablkami, orechami ak máme dámé pomaranč alebo iné ovocie. V niektorých oblastiach je zvykom postaviť uprostred stola sviečku, ozdobení jedlovými vetvičkami. Skúste do svietnika kúpiť sviečku červenú (stojí len 90 grošov) a pôsobi ozdobnejšie ako biela. Keď každému tanieru môžeme položiť peknú jedlovú halúzku, stôl vypadá veľmi slávnostne. V ibze do vázy na kvetiny môžete postaviť kyticu upravenú z jedlových vetvičiek a imela.

A ešte jedno malé upozornenie, dajte pozor na sviečky na stromčeku, aby nevznikol požiar.

Prajem Vám príjemné a veselé Vianočné sviatky

ZUZKA

RADY • PORADY

Czlowiek lub zwierz zapada na chorobę zakaźną tylko wtedy, kiedy odpowiednio duża ilość zarazków przedostaje się do zdrowego dotyczących organizmu i zaczyna paszytować w nim. Przez długie wieki choroby zakaźne były jedną z największych kłęsk.

s: soda żrąca, kreolina, lizol, wapno świeże gaszone. Ponieważ środki chemiczne odkażające są to zwykłe środki parzące a nawet trujące, należy z nimi postępować bardzo ostrożnie. A teraz parę słów o sposobie przyrządania roztworów wodnych środków chemicznych.

LEKARZ WETERYNARII

Dziś znane są już nie tylko te zarazki, ale także i drogi jakimi się one roznoszą i co najważniejsze — wiemy jak wiekszość z nich zwalczać. Jednym ze sposobów walki z nimi jest dezynfekcja. Dezynfekcja czysta odkażanie jest to nic innego jak po prostu niszczenie właśnie tych zarazków wywołujących choroby zakaźne. W gospodarstwie ma ona bardzo duże znaczenie, gdyż pomaga nam w walce z szerzeniem się chorób zakaźnych oraz zapobiega pojawienniu się tych chorób wśród pogłowia. Straty, jakie czynią choroby zakaźne są bardzo duże, że przypomnimy tutaj choćby tylko pomór kur lub rózyczę świń. Znajomość przetoku zarazek odkażania jest ważna bronią w reku hodowcy. Chciałbym aby czytelniczki nie zrozumieли mnie źle sądząc, że odkażanie trzeba i należy przeprowadzać dopiero, kiedy choroba jest już w gospodarstwie. Pamiętajmy, że nam nie wolno dopuścić do tego aby ona w ogóle zawitała w nasze progi. I dlatego konajmniej dwa razy do roku trzeba odkażać wszystkie pomieszczenia dla zwierząt.

Odkażanie przeprowadza się kilkoma sposobami. Takimi sposobami są:

- 1) oczyszczanie, uprzatanie nieczystości, mycie i szorowanie,
- 2) wystawianie sprzętu na działanie słońca,
- 3) działanie wysokiej temperatury (gotowanie, opalanie, oblanie wrzątkiem),
- 4) działanie środkami chemicznymi jak soda żrąca, wapno, kreolina.

Oczyszczanie — takie jak uprzatanie obornika, omiatanie pomieszczeń, zmycie złobów znacznie zmniejsza ilość zarazków. Przez oczyszczaniełatwia się środkiem chemicznym takim jak np. wapno, dostęp do zarazków, dlatego też odkażanie musi być zawsze poprzedzone oczyszczaniem. Oczyszczanie pomieszczeń rozpoczęnym od wywiezienia obornika i ułożenia go w kopiec przykryty warstwą ziemi, pozostawiając go tak przez 30 dni. Smiecie i resztki paszy zebrane podczas sprzątania należy zmieścić razem z nowozemem układanym w kopcu. Sciany, przegrody, słupy i dragi należące omieś i oskrobać.

Działanie słońca — na zarazki jest dość silne chociaż powierzchniowe. Zarazek pryczyczy gine na słońcu po godzinie a gružlicy po 3 — 5 godzinach. Dlatego też dobrze jest w dni pogodne wystawać na słońce uprząż, koryta przenośne i wszelkie przedmioty używane do pielęgnowania zwierząt.

Działanie wysokiej temperatury — jest jednym z najpewniejszych sposobów odkażania. W tym celu, przy wystąpieniu choroby zakaźnej, przedmioty metalowe jak łańcuchy, widły, łopaty opala się pioniem. Wszelkie piny jak np. mleko, woda odkażamy przez gotowanie. Aby zabić zarazki w mleku od krów chorych na pryczycę, wystarczy gotować je przez 5 minut.

Srodki chemiczne — najczęściej używane

Wapno świeże gaszone — jest od dawna znany środkiem odkażającym, szybko zabijającym zarazki takich chorób jak pryczycza pomór świń, kur i inne. Odkażanie wapnem winno być tak przeprowadzone, aby w pomieszczeniu nie pozostało ani jednego miejsca nie zmoczone wapnem. Wapno przygotowuje się następująco: pokruszone wapno zalewa się wodą w naczyniu drewnianym lub szklanym. Do gaszenia bierze się tyle litrów wody ile jest kilogramów wapna. Jeżeli gasi się 5 kg wapna, to należy wziąć 5 litrów wody. Aby z tego wapna zrobić teraz mleko wapienne, należy dodać 4 razy więcej wody niż do gaszenia, a więcej 20 litrów. Tak przygotowany roztwór wapna winien być użyty do biegienia tego samego dnia, gdyż pozostawiony na następny dzień traci właściwości odkażające. Obliczenie potrzebnej ilości roztworu wapna jest proste: na 1 metr kwadratowy ściany zużywa się około 1 litra mleka wapiennego.

Soda żrąca — inaczej zwana soda kauścynką. Jest to także dobry środek. Sodę żrącą w postaci stałego roztworu można dostać w najbliższym lecznicy dla zwierząt. Z tego roztworu należy zrobić właściwy roztwór do odkażania 1%. Roztwór ten uzyskamy, jeśli do 7 szklanki kupionego roztworu doliczymy 100 litrów wody.

Wapno chlorowane — stosuje się jako 10-procentowy roztwór (1 kg wapna chlorowanego zalewamy 10 litrami wody).

Kreolina — dostępna w aptece stosuje się jako 5-procentowy roztwór. Na 5 litrów wody bierze się szklankę (1/4 litra) kreolini.

Lizol — stosuje się jako kreolinę.

W razie braku powyższych środków w ostateczności można stosować sodę 2% dostępną w każdym sklepie, rozpuszczając ją w gorącej wodzie.

Do odkażanych pomieszczeń wprowadza się zwierzęta dopiero po dobrym przewietrzeniu. Pamiętajmy o konajmniej dwukrotnym w ciągu roku odkażaniu pomieszczeń dla zwierząt, na wiosnę po wypędzeniu zwierząt na pastwisko, oraz jesienią w czasie przygotowywania pomieszczeń na zimę.

Nawóz pochodzący od zwierząt chorych często bywa źródłem zaraz, gdzie zawiera liczne zarazki. Najprostszym sposobem zniszczenia zarazek jest spalenie go, najczęściej jednak stosowanym sposobem jest kopcowanie. Obornik układa się w kopcu wysokości 1 metra, okrywa słomy a potem warstwą ziemi. Warstwy słomy i ziemi nie mogą być cięsie niż po 10 cm każda. Ukladając obornik najlepiej mieszać nawóz bydlęcy i świński z końskim, który wytwarza dużo ciepła. W dobrze ułożonym kopcu temperatura dochodzi do 70 stopni. W takiej temperaturze zarazki giną w przeciągu 1 miesiąca. Po tym okresie nawóz można wywozić w pole.

dr H. MACZKA

ko taka, że w chłodniejszym klimacie zakładamy inspekty zagłówione w ziemi, w miejscowościach o umiarkowanym klimacie ustawiamy inspekty na powierzchni. Zrobienie takiej skrzyni napowierzchniowej jest mniej pracochlonne i wymaga mniej materiału.

Ziemie do inspektorów przygotowujemy sztucznie, tzn. że różne rodzaje ziemi mierzymy ze sobą tak, aby powstała doskonała mieszanka. Dobre wyniki daje np. mieszanka: 2 części ziemi próchniczej (tj. gnojowej lub kompostowej), 2 części ziemi ogrodowej (lub darniowej), 1 część torfu, 1 część piasku.

Gdzie kupujemy nasiona do wysiewu w inspektorach? Nasiona nabawy można w sklepach ogrodniczych, które otrzymują nasiona torębkowane przez CNOS (Centrala Nasiennictwa Ogrodniczego i Szkołkarstwa) i w sklepach Samopomocy Chłopskiej.

Jak często zmieniamy ziemię w inspektorach? W ziemi inspekcyjnej z biegiem czasu gromadzą się szkodliwe bakterie i grzyby, dlatego też po pewnym czasie powinno się ją (również i obornik) zmieniać albo odkażać (zwykle po roku czasu). Ziemię przeznaczoną do odkażania układają się w niewielkie przyzmy, polewają 1% roztworem formaliny (¼ litra formaliny na 10 litrów wody), w ilości 25 — 50 litrów na 1 m i przykrywają grubą teksturą lub płachtą z nieprzepuszczalnego materiału. Po 3 — 4 dniach ziemię odkrywają się i starannie przerabiają, aby usunąć z niej parę formaliny, które są dla roślin szkodliwe. Do zdezynfekowanej ziemi można siać po 7 — 10 dniach, sadzić zaś dopiero po 10 — 14 dniach.

Odkażanie ziemi przeprowadza się również przy pomocy prażenia jej na grubej blasze umieszczonej nad jakimkolwiek paleniskiem, w temperaturze ok. 90°C przez pół godziny, mieszając ją stale i polewającą od czasu do czasu dla utrzymania odpowiedniej wilgotności. Praktycznym sposobem sprawdzenia, czy prażenie ziemi zostało dobrze wykonane jest umieszczenie w niej ziemiaka, który powinien się upiec.

Zapasową ziemię i obornik, które będą użyte dopiero w roku przyszłym, można też na zimę rozłożyć w cienku warstwę i przeremzić, dzięki czemu zgine wiele szkodników i grzybów chorobotwórczych.

Odkażanie ziemi musi być wykonane co najmniej 2 tygodnie przed siewem, gdy przy niszczaniu szkodników jednoznacznie zabijamy i pozytycznie drobnoustroje.

Kilkunastodniowy odpoczynek ziemi pozwoli na ponowny ich rozwój.

Trzeba pamiętać, że odkażamy nie tylko ziemię ale również skrzynię i okna inspektorów, które zmywamy 2% roztworem formaliny.

Co uprawiamy w inspektorach i kiedy?

Polecić możemy następujący przykładowy plan wykorzystania 3-okiennej skrzyni inspekcyjnej, biorąc pod uwagę przygotowanie roszady w inspektorach do uprawy gruntu.

Pierwsze okno inspekcyjne zakładamy w drugiej połowie lata. Wysiewamy wtedy (najlepiej najpierw do skrzyni o wymiarach i kształcie zbliżonych do powszechnie znanych skrzynek po owocach) nasiona nasiony kapusty, kalafiorów i selerów. Skrzynki te umieszczamy pod oknem. Po 2 — 3 tygodniach siewieli tych warzyw rozpiękowujemy, czyli przesadzamy rzadziej wprost do ziemi inspektorów pod tymże oknem. Hodowla roszady w inspektorach trwa przeciętnie ok. 2 miesiące i w zależności od klimatycznych warunków lokalnych należy

trochę porów i zostawiając wolne miejsce dla postawienia jednej skrzynki z pomidorami.

Pomidory wysiewamy w końcu marca do skrzynki, którą bierzymy na okres kiełkowania do domu, ustawiając ją w ciepłym miejscu tak, żeby temperatura nie przekraczała 25°C. Kiedy kiełki pomidorów pokazują się na powierzchni ziemi w skrzynce, ustawiamy ją pod środkowym oknem inspektorów, w miejscu zarezerwowanym. Pomidory z inspektorów przenosimy do gruntu pod koniec maja, tj. po przymrozach.

Trzecie okno inspekcyjne zakładamy na początek kwietnia. Przepikowuje się do niego pomidory, które osiągną odpowiednią wielkość.

W oknie tym ustawia się też 1 — 2 skrzynki, do których wysiewamy nową partię nasiona pomidorów, które po wyrośnięciu, pod koniec kwietnia, rozpiękowujemy w pierwsze dwa okna już wolne po wysadzeniu z nich roszady do gruntu.

Równocześnie z wysadzeniem pomidorów wysiewamy się do kilku doniczek po trzy nasiona ogórków inspekcyjnych, którymi obiadzimy wszystkie okna po wysadzeniu pomidorów do gruntu. (Pod jedno okno sadzimy po dwie rośliny ogórków).

Jak siać, pikować i wietrzyć w inspektorach?

W inspektorach siejemy rzedami, w odstępach rzędów co 5 cm. Jeżeli roszada przeszła do pikowania, nasiona siejamy gesto jedno obok drugiego. Gębokość przykrycia wynosi przy opisywanych roślinach 1 cm. Ogólnie biorąc — warstewka ziemi na nasionach nie powinna przekraczać trzykrotniej grubości nasienia. Po przykryciu nasion trzeba ziemi nad nim uklepać, następnie podlać wodą, uważając aby nie wypiąkać nasion z ziemi. Okna przykrywamy matami, które z chwilą rozpoczęcia kiełkowania roślin na dzień zdejmujemy.

Pikowanie jest zabiegem polegającym na przesadzaniu roślin tak, aby miały one większą rozstawę. Pikujemy wtedy, gdy siewki wykształciły już liścienie i gdy zaczynają pokazywać się pierwsze listki. Przy pomocy kołka robimy w ziemi głębokie otwory. W nich umieszczamy korzenie roszady prosto, aż po same liście, uwzględniając aby się korzenie nie zawińęły. Następnie wbijamy kołek ukośnie w pobliże rośliny i mocno dociskamy kołkiem ziemię. Przy pikowaniu w inspektorach roszady kapustnych i selerów daje się rozstawę 5 × 5 cm, pomidory zaś pikujemy w odległości 10 × 10 cm.

Inspektor wietrzmy w celu regulowania temperatury i wilgotności powietrza. Pożądane jest umieszczenie pod oknem termometru i posługiwanie się nim przy wietrzeniu. Dla roszady kapusty, kalafiorów, selerów, cebuli i porów najodpowiedniejsza jest temperatura 10 — 15°C, dla pomidorów, ogórków 18 — 20°C.

Mniej więcej na 10 dni przed wysadzeniem w pole zmniejsza się podlewanie roślin i obniża o kilka stopni temperaturę pod oknem. Na ostatnie 2 — 3 dni okna zdejmujemy się zupełnie dla zahartowania roślin. W przedziele wysadzenia na pole, rośliny gruntownie podlewamy w tym celu, aby na korzonkach roślin pozostało trochę ziemi. Taka roszada o wiele łatwiej się przyjmuje.

W następnym numerze napiszemy obszerniej o tym, co jest najbardziej opłacalne w hodowli upraw inspekcyjnych.

Rozprávanie o Móricovi Augustovi Aladárovi Beňovskom, legendárnom královi Madagaskaru z Beňova pri Žiline, narodeného vo Vrbom, hrdinovi niekoľkých románov, jednej opere, jednej divadelnej hry i niekoľkých desiatok historických štúdií. Jednotlivé etapy bývalého života Beňovského — jednoducho a skrátka o tom, aký bol Móric Beňovský naozaj — preštudovala Dagmar Štovičková, ktorá ako reportérka Československého rozhlasu navštívila okrem iného aj bývalé Beňovského kráľovstvo — Madagaskar.

Podľa toho, či ho nenávideli alebo obdivovali, písali o ňom ako o dobrodruhu alebo ako o hrdinovi. Povedzme si úprimne, že sa to tak celkom nevylučovalo, a dodajme, že bol ešte aj fanatikom a blázonom, rojkom a tlčubom, chvastúňom, ale nie luhárom; veril vždy tomu, čo mu fantázia napovedala a ústa odievali v slová... Bol mužom nepokojnej krvi, skôr hazardérom ako odvážlivcom, mal pevnú ruku a veril, že zajtra dohoní svoje šťastie, bohatstvo a slávu. Bol vonkoncom synom svojej doby... A ani takto sa ešte nepovedalo všetko čo je treba na popisanie Mórica Augusta Aladára Beňovského, ktorý si uzmyslel, že bude vládnúť ostrovu a premení ho na jedinú kvitnúcu záhradu.

Narodil sa, keď Mária Terézia vstupovala na trón, s najlepšími predpokladmi urobil rýchlu kariéru, oženil sa s bohatou nevestou a dožíť život na mäkkých poduškách pôč a spoločenskej významnosti. Otec bol generál-majorem rakúskej jazdy a mladého, sotva štrnásťročného syna poslal tiež do armády, lebo sa práve naskytla príležitosť niečo dokázať. Túto príležitosťou bola sedemročná vojna a mladík ju uchopil za pačesy: bojoval kde sa dalo, medzičím aj pri Prahe, a ešte kým sa skončila vojna, urobil na svoj vek slušnú kariéru u generála Laudona.

Vtom ho zastihla nad iné potešujúca novina, že umierajúci strýko v Litve mu zanechal pekný majetok. Keďže bol jeho život poznámený sústavou Aleutské ostrovy, Japonsko, Formóza, Macao a nakoniec Kanton. Posádka lode je chorá a Afana-

sia tiež chradne, korveta teda pristáva a Beňovský sa dáva pod ochranu francúzskeho kráľa, predstavovaného v Kantone riaditeľom francúzskej Indickej spoločnosti v Číne. Zelenooka Afansia, vyčerpaná plavbou a mučená výčitkami svedomia, zomiera. Beňovský predáva loď a odchádza s Francúzmi okolo brehov indických, okolo Mauricia a Madagaskaru, okolo celej Afriky do Francúzska.

V Paríži, kde za starého Ludovíta XV. vládne práve paní du Barry, stáva sa mladý dôstojník ozdobou salónov, hrdinom románov, slovom, stáva sa s módou.

Nebolo prečo fažké získať si cez dámske srdcia úlohu, ktorú si prial dosťať: obsadiť nejaký ostrov — najradšej by si bol vybral Formózu — ale kráľ ho posielal na Madagaskar a Beňovský je tým nadšený.

Nebol prvý ani posledný, koho posadla táto túžba a kto si vylámal zuby...

Pripomeňme si že, európske poznávanie Madagaskaru sa datuje od roku 1500, kedy tam búrka zahnala portugalských plavcov, mieriacich do Indie. Za nimi prišli ďalší Portugalci a francúzski námorníci z normandského prístavu Dieppe a piráti, až bola roku 1642 vo Francúzsku založená Východná, neskôr Indická spoločnosť, vtedy s úlohou venovať sa predovšetkým Madagaskaru. Spoločnosť po niekoľkonásobných neúspechoch na južnom cípe ostrova, vo Fort Dauphin, prehlásila Madagaskar za nevýnosný podnik a presťahovala sa na nedaleký ostrovček Mauricius, ktorý práve opustili Holanďania. Prekrstila ho hned na Ille de France, Francúzsky ostrov, a venovala sa tam obchodu rôznym tovarom, najviac otrokmi. Fort Dauphin, v preklade Pevnosť následníka trónu, ostala opustená.

Keď čitate životopisy jednotlivých odvážlivcov a dobrodruhov, ktorí sa chceli na južnom cípe Madagaskaru udržať, nájdete vždy prinajmenšom jedného spoločného menovateľa neúspechu: pomalosť, ľahostajnosť, neskorú alebo vôbec nijakú pomoc z bohužiaľ všetko. Pán Maillard píše do Paríža mi-

nistrovi grófovi Boynes ešte skôr, než Beňovský vôbec stihol doplávať na Madagaskar:

Tento dôstojník nevykonáva nič užitočného a navýše to kráľa bude stáť veľa peňazi a mužov. Nekladie svojim nárokom nijaké iné medze, len hranice svojej vôle, ale jeho vôle je bez hraníc.

Beňovský doráža na Madagaskar konečne vo februári 1774 a usadzuje sa nie na juhu ostrova, ako bolo doteraz zvykom, ale takmer na druhej strane na severovýchodnom pobreží, tam, kde je dnes na mape mesto Maroantsetra.

Viem, že nepoznal, čo je to strach, ale predsa to musel byť čudný pocit, plávať nahor pozdĺž východného pobrežia bez jediného výbežku, polostrova či zátočinky, s výnimkou tej jednej jedinej, zátoky Antongil, kde sa nakoniec usadil. Nehostinné ostalo východné pobrežie ostrova dodnes, bariny a močiare, prudký, zbesilý príboj, ktorý vyplýva veľké sklabky rozdrvené na prások, more, valiace sa bez prekážok až z Ázie, sa hemží žralokmi... A to už dnes zmierňuje tento pojem predsa len niekoľko úhľadných miest a mestiečiek... Vtedy však nikde nič, len divoká zeleň pralesa a tu a tam skromná dedina.

Beňovský sa spriateli s dedičanmi, naučil sa rýchle ich jazyk, dohovoril s nimi obchody: viazal sa, že odkúpi všetku rýžu, ktorú sa im podarí vypestovať. Osiali obrovské plochy a prihali tiež stáda dobytka, ako si prial. Beňovský čakal na lode z Mauricia, ktoré všetky tie poklady, získané za babku, odvezú. Keď neprichádzali, vystupoval na ľahkých lodiciach poslov, písal, prosil, zaprisahal, posielal sťažnosti; nič. Intendant Maillard nechcel lacnú rýžu z Madagaskaru, cent po pätnásťich livroch. Nechával ju dovážať radšej až z Batávie a platil radšej štyridsaťtri livrov. Intendant Maillard nechcel dobytok od Beňovského, lacný dobytok kus za tridsať šest livrov, dával ho kupovať odinak až po troch stovkách. Intendant Maillard si prial, aby Beňovský nesplnil ani sluby ktoré dal v Paríži, ani sluby, ktoré dal obyvateľom ostrova. Nenávisť z Mauricia prenasledovala Beňovského na každom kroku a navyše od-

VLÁDCA

NA

MADAGASKARE

ným nedostatkom peňazí, nedal sa mladý šľachtic dlho ponúkať, zavesil službu na klinec a uhnádoval do Litvy. Bratanci, ktorí sami tiež potrebovali groše, ho však na zámok vôbec nepustili a horkokrvný dôstojník sa dal hned zhromažďovať v zavalov do boja. Bratanci sa postarali o to, aby bol obvinený z vyzvolávania nepokoju, a mal čo robiť, aby vyzviahol. Na ceste z Litvy sa zastavil v Poľsku, kde urobil dve závažné rozhodnutia. Predovšetkým sa oženil so šľachticou pannou Henskou (po bližšom prieskume vtedajšieho rozdeľenia Slovenska sa ukáže, že je to tiež Slovenka), a potom prijal výzvu, aby vstúpil do poľskej armády ktorá sa práve chystala tiahnuť proti cárskemu Rusku.

Ked ho zajali po prvý raz, vykúpil sa dvetisíce dukátmi. Druhý raz sa pokúsil o útek, a to mu vynieslo doživotné vyhnanstvo na Sibíri, kam ho dopravili v roku 1770 ako ani nie triadsaťročného. Konečnou stanicou bolo sídlo guvernéra na Kamčatke, plukovníka Nilova a jeho troch krásnych dcér. Bezpochyby tušite, čo muselo prieť ďalej: vzhľadný, inteligentný, niekoľkými jazykmi hovoriaci väzeň obrátil čoskoro na seba pozornosť plukovníka Nilova, ktorý ho potom vybral ako učiteľa francúzštiny pre svoje tri dcéry. Onedlho o ňom blúznili všetky tri romantické krásy, Na-taša i Sofia, ale najmladšia Afanásia to myslala naozaj. Milovala ho a on, ako vždy, vzal z dlane osudu všetko, čo sa mu ponúkalo. Afanásia ho milovala natol'ko, že sa za neho vydala, hoci sa jej priznal, že je už raz ženatý; Afanásia ho milovala ešte viac: zatajila pred otcom, čo vedela o jeho prípravách na vzburu. V apríli 1771 napadli pevnosť vyhnanici pod vedením Beňovského, guvernér padol a Beňovský sa vydal so svojimi vzbúrencami a krásou Afanasiou na palube korvety Peter a Pavel do sveta za neznámym cieľom... Paríža, ktorý si plne žil svojimi intrigami, spik-

nutiami a falšou. Ked zapolil s fažkofamami odvážný rytier Flacourt, menovaný dokonca prvým gubernérom Madagaskaru, chystala sa v Paríži na krála Fronda — a rytier stroskotal. Úspech nemal ani gróf de Modave, priateľ Voltairov, ktorí si predstavoval ideálnu kolonizáciu na Madagaskare a postavil sa samozrejme predovšetkým proti obchodu s otrokmi. Paríž mu nepomohol a smrtelným nepriateľom sa mu stal, pochopiteľne, otrokársky ostrov Mauricius. Roku 1771, po jeho odchode, bol teda Fort Dauphin opäť, bohvie po kolkom pokuse, Francúzskom opustený.

A roku 1772 prichádzal Móric Beňovský do Francúzsku a reklamuje túto úlohu pre seba.

Dostalo sa mu audiencie u Ludovíta XV. vo Versailles, troch stovák dobrovoľníkov a plachetnice Marquise-de-Matboeuf.

Vypláva v marci 1773. Má iba tridsať dva rokov, po boku svojho ženu a je presvedčený, že Madagaskar bude ďalšou gulôčkou v ruženci šťastných náhod a úspechov.

Pretože Suezský prieplav vtedy ešte nejestvuje, nemôže si skrátiť cestu cez Červené more a pozdĺž východného pobrežia Afriky, musí oboplávať celú Afriku zo západu, okolo Mysu dobréj nádeje, a ked sa konečne po troch mesiacoch dostáva na ostrov Mauricius, majú už všetci na lodi skorbut a zlú náladu. Na Mauriciu sa má výprave podľa rozhodnutia Paríža dostat potrebného výbavneného na Madagaskar: potravín, peňazí a veci na výmenu.

Na Mauriciu sú skúsení otrokári a zazobanci verejne velmi zvedaví na holobrádku, na dôstojníčka, na súpera, a nadto ich uráža jeho chvastanie, jeho sebavedomie a najmä veľkorysé plány. Najviac je na Beňovského napálený pán indendant Maillard-Dumesle, od dobrej vôle ktorého závisí tial príša do Paríža ponosy na turecké hospodárenie v zátoke Antongil.

Mužstvo v zátoke skutočne klesá únavou, chorobami a vyčerpaním, z tristo dobrovoľníkov neostáva po roku viac ako niečo cez sto, pani Beňovská odcestuje domov. Beňovský sa nevzdáva, neverí v prehru, stavia na pobreží pevnosť, s niektorými kmeňmi bojuje, väčšinou ale prehľbuje priateľstvo.

Zdá sa, že už-už Beňovský dospeje k nezdaru všetkých svojich predchodcov, ale tragédii sa stavia do cesty neobyčajná udalosť, ktorá urobí osud Beňovského výnimočným.

V Beňovského denníku čítame:

2. januára 1775 mi povedal pán Corby, jeden z mojich najvernejších dôstojníkov, že stará černoška Souzanne, ktorú som priviezol z Francúzského ostrova, rozšírila povest, že jej družka, dcéra Ramini-Larizona, má dôkazy o tom, že som jej syn. Tento dôstojník mi ešte oznámil, že na základe týchto povestí Sambarivovia usporiadali niekoľko kabary*, aby ma prehľasili za dediča Raminiho a v dôsledku toho za pána provincie Manakara, a potom za následníka najvyššieho náčelníka, Ampansacabé, ktorého titulu nepoužili od smrti Ramini-Larizona.

Výmysel? Príbeh pre salóny? Sen, zrodený z únavy a prehier? Mnohí historici vyslovovali tieto súdy bez otáznika. V okamžiku Beňovského smrti, ktorá však nechá v tomto príbehu ešte chvíľu na seba čakať, našiel sa v jeho tobolke dokument zo zhromaždenia najvyšších náčelníkov kraja, na ktorom bol zvolený riadne Ampansacabé, podpísaný náčelníkom Hiavy.

Z Beňovského pamäti vieme ešte, že po kabare bolo veľké kabary Ludové, na ktorom bol nový Ampansacabé odložil dobrovoľne európsky šat a prijal kroj krajiny, ktorej jazykom hovoril ako svojím rodinným...

* zdroj: zhromaždenie

(POKRAČOVANIE NA STR. 9)